

ŽENSKI SVET

VSEBINA 8. ŠTEVILKE: ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

OBRAZI IN DUŠE. XXXVII. — ISIDORA SEKULIČ. — (Jela Spiridonovič-Savič) & Sir.	225
VRISKAJOČE STOPINJE. — Pesem. — (Joško Krošelj.)	227
POVEST MALE DORE. — (France Bevč.) — (Nadaljevanje.)	228
AKORD. — Pesem. — († Srečko Kosovel.)	231
IZ SPOMINOV SOFJE ANDREJEVNE. — (Priredil I. Vouk.) — (Nadaljevanje.) †	232
DRUŽINA. — (L. Mrzel.)	233
V NEDELJSKI VEČER SEM SAM. — Pesem. — († Srečko Kosovel.)	237
JUTRO. — (Marijana Kokaljčeva.)	238
Slovanske umetnice: PAVLA LOVŠETOVA. — (Ivo P.)	239
PO ČEM STREME ČEHINJE. — (N.)	241
ŽENA, VZVIŠEN JE TVOJ POKLIC. — (Kmetica.)	244
V POLJU. — Pesem. — (Gustav Striša.)	248
ZAPUŠČENA. — Pesem v prozi. — (Albin Čebular.)	248
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Higijena. — Kuhinja. — Gospodinjstvo.	
Iz naše skrinje. — Književna poročila. Stran 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256.	

MODNA PRILOGA.

UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.

ŽENSKI SVET izhaja vsak mesec. — Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. Naročila in naročnino je nasloviti na upravo »Ženskega Sveta«, Ljubljana, Karlovska cesta 20. — Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal št. 384. — Izdaja »Žensko dobrodelno združenje v Trstu«. — Tiska Tiskarna »Edinost« v Trstu, (Trieste), Via S. Francesco d'Assisi 20.

NOV ZOBOZDRAVNIK

Med. univ. **LOJZ KRAIGHER**

SPECIALIST ZA BOLEZNI V USTIH IN NA ZOBEM

Z IZPITOM NEMŠKEGA DRŽ. ZOBOZDRAVNIKA

SPREJEMA VSA ZOBOZDRAVNIŠKA IN ZOBOTEHNIŠKA
OPRAVILA

V GORICI NA TRAVNIKU ŠT. 20, I. nad.

Nobenega dvoma ni več, da se oblačila za gospode, dečke in otroke, **obutev** kakor tudi raznovrstna

najceneje in najbolje nabavi v splošno znani naši detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2

FR. DERENDA & Cie., LJUBLJANA

Nenadkriljivi v dobrem blagu in nizkih cenah.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni št. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

„RIBA“

specijalna trgovina vsa-
kovrstnih živih sladkovod-
nih in svežih morskih rib.

Na željo razpošiljamo vsako količino tudi izven Ljubljane.

Zaloga vseh konzerviranih rib **„RIBA“ - J. OGRINC**

Ljubljana, Gradišče 7.

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XXXVII.

Isidora Sekulić

Pojaša: «Saputnika», prve knjige Isidore Sekulić, bila je za predratnu srpsku književnost, čitav jedan događaj.

Ta briljantna zbirka pesama u prozi, i ako prvo delo, otkrila je namah umetnika: gotovog, zrelog, formiranog; neobično snažna talenta, koji ne luta, koji se našao, koji zna dobro šta hoće i šta sve može.

Mirne duše smemo reći, da je Isidora Sekulić prva srpska žena: tako visoke kulture, s tako vanrednim kvalitetima duhovnim, s tako širokim horizontom, s kakvim nailazimo vrlo retko žene i na najkulturnijem Severu i Zapadu Evrope.

U «Saputnicima», toj maloj zbirci pesama u prozi, ima više lepote i poezije, one čiste, rosne poezije, što drhti ko kaplja na jutarnjem cvetu, no u mnogim tomovima rimovane lirike. Čega se god dotaknu ruke, fine i nervozne, ove pesnikinje postaje život, vreli i krvavi. Kao što kroz prizmu preliju se sunčani znaci šarenim bogatstvom boja, tako sve što prodje duhom i dušom ove usamljene žene, blesne intenzivnošću života njenog, noseći atmosferu, onu čarobnu atmosferu, njene neobično snažne, originalne, izrazite ličnosti.

Linije i boje su za nju, ono, što i za velike slikare i pesnike kineske: samo sredstvo, da se kroz njih oseti, ona unutrašnja, dublja strana života bića i stvari. Otuda ona izvanredna sugestionost, koja veje iz svakoga reda njenog. Otuda ona radost za čitaoca, da zajedno s autorom otkriva onaj, našoj Svesti jedva slućeni, i samo našem Podsvesnom govoreći, kao u senci skriveni, dublji, tamni život, svega oko nas. Taj polušapat, taj nemući jezik bilo i stvari, zna nam pesnikinja odgonenuti i otkriti: čas snažnim i smelim, čas lakim i gracioznim potezom pera njenoga. Jer umetnost, kao i nauka na svojem najvišem vrhuncu, živi samo, jedino i većito, od sve novih otkrića. I baš po tome otkrivanju tek slućenog, i baš po tome dubljem gledanju, već smo po prvoj knjizi morali poznati, da pred sobom imamo istinsku umetnicu.

Talenat Isidore Sekulić je neobićno svestran. Posle «Saputnika» izdaje «Pisma iz Norveške», putopis, u kome nam iznosi majstorskom rukom onu magijsku vezu izmedju pejzaša i ljudskih duša, da se isti može ubrojati, medju najbolje svoje vrste. Posle rata se javlja, kao veoma suptilni romanstijer, svojim romanom «Gjakonom Bogorodićine Crkve», u kome je tragićna ljubav devojke i duhovnika, vibrantnom rukom zadržana; do u mistićno dno produbljena.

Zatim kao uspeli novelist i slikar naših prilika u Vojvodini, svojom zbirkom pripovedake «Iz Prošlosti». I najzad bezbrojnim kritićkim esejima, štampanih većinom u «Srp. Knjiž. Glasniku», kao sjajni esejist, stojećim tim žanrom, uz još veoma mali broj njih, na ćelu srpske literature.

Ako se ne varamo Goethe je rekao: «Svako teoretisanje je znak sahnjenja i popuštanja, tvaralaćkih snaga.» Zato se ćesto puta umetnici osećaju superiorni kritićarima. Medjutim kritićki eseji Isidore Sekulić, imaju u sebi toliko intuitivnog i kreativnog, tako su daleko od svakog suhog, konvencionalnog teoretisanja, koliko i svaka uspela pesma, koliko i svaki uspeli roman, nosećim na sebi plameni pečat njene lićnosti.

Kad god se nadjemo pred takvim jednim esejom njenim, pred naše oći izadje Ona: pavisoka, vitka, bleđa žena, kao skinuta s kakve Botticelli-eve slike, spiritualizirana lika, širokih, detinjsko-plavih, umnih i dubokih oćiju, kako se naginje nad redove i knjige, bilo svojih savremenika, bilo onih, koji su svojim delima znali zainteresovati duh njen.

Za esej, taj rod literature, u kome posle talenta, tako vidno mesto zauzima i erudicija, Isidora Sekulić je danas u nas, skoro, nenadmašna. Već posle prvih redova dobijamo uverenje, da spisateljci nije ništa strano ostalo, što je do danas dala filosofija i religija, umetnost i nauka. Superiornošću svoje inteligencije u stanju je da shvati svaku ideju i asimiluje je s izvanrednom elegancijom. Svugde se kreće onim gracioznim ritmom njenoga duha, i svugde oseća kod svoje kuće. A jedna specijalno njena osobina ćini je skoro nezamenjivom u toj vrsti književnosti: ona krilata, jedvadodirna duhovitost, srodna onoj francuskoj XVIII. veka. I tako svojim

visokim intelektualnim kvalitetima stojeći više ili manje uvek iznad svoga predmeta, u stanju je, da se s takvom lakoćom gra njime, što opet daje veći novu draž, i rekli bismo, neku proletnju uvek stvaralačku svežinu njenim esejima.

Isidora Sekulić je još pre rata, s mnogo oduševljenja pisala o «Beogradskom stilu». Danas i ona sama je ta, koja je doprinela tako neiskazano mnogo lepoti našeg jezika, pronalazeći nove i dublje mogućnosti izražavanja.

Konciznost, izvesna rasna gospodstvenost, kristalna prozirnost jesu osobine njenog originalnog i briljantnog stila. Bogatstvo jezika, neočekivana svežina figura i metafora nisu ništa drugo do jedna vibrantna muzika njenih drhtavih nerava, njene prijemčive i treptave duše, njenog uznemirenog intelekta, njene u šarenilu vizija lebdeće lanlazijske. Jedna spiritualizirana Pesma krvi i plati, jedan krilati zamah Većitih Čeznji Duha.

Pre rata Isidora Sekulić je sursila studije u Engleskoj. Po rata doktorirala je u Nemačkoj. Živi u Beogradu kao profesor književnosti na Drugoj Beogradskoj Ženskoj Gimnaziji.

Pored ogromnog originalnog rada, prevela je i mnoga dela iz literature: engleske, ruske, norveške, francuske i nemačke.

Još u samom početku svoga književnog delanja Isidora Sekulić je bila ponos srpskih žena. Vremenom njena figura je samo rasla. Danas je ona ponos srpske književnosti.

Jela Spiridonović-Savić.

Vriskajoče stopinje. (Joško Krošelj.)

Zapoj mi pesem polnočno, pesem vso temno in smešno, pesem mladosti, zdravja, dugih neprestanih noći in belega vroćega molka.

Vsa trudna leži preteklost za nama; kaj bi ž njo — ne marava je, kaj bi s čemernostjo, nama se hoće življenja, vse lepšega, vse bolj raztrganega, nama se hoće življenja, boli, razočaranja, ki spi na dnu življenja.

Zapoj mi pesem vetrov, zapoj mi pesem noći, da se bom urgel k tvojim nogam, se te oklenil otroško proseče in vdano in ponavljal samo meni slišne melodije tvojega življenja; na svoje bele prsi boš prižemala moje drhteće roke in pod njimi se bo v boli trgalo tvoje srce in pod njim bo živelo najino novo življenje.

Zapoj mi pesem vso mlado, vso zdravo, življenja prehitevajočo, zapoj mi pesem sonca, polnoći, najslajših trenutkov mlade ljubezni, pesem najinih razočaranj, pesem zemlje, raztrganih poti, pesem žita na polju, pesem gajev, travnikov, pesem potokov in rek — zapoj mi pesem nemira večnega, zapoj mi pesem o vetru, najinem drugu.

Lepa je zemlja, lepo je sonce, lepa je noć, lep, prelep je svet.

Kaj bi s preteklostjo, kaj bi z noćjo, ki je za nama in tako daleč, kaj bi s spomini na prve mladosti, ko pa je ena sama, večna mladost najino življenje, ko pa je ena sama daritev najina ljubezni.

Povest male Dore (France Bevk.)

(Nadaljevanje.)

12.

zavodu so ravno imeli prosti čas, ko sta vstopili. Deklice so Dorico obkrožile in radovedno zagostotele v njo.

«Ubežnica, ubežnica!»

Polda jo je prijala z roko: «Nisem povedala. Ne smeš reči, da sem bila jaz!»

Ko je pristopila ena izmed sestrà, so se Dorici orosile oči. V megli očesne vlage ni videla nič več; v glavi ji je šumelo, da ni slišala nič, le pretrgani stavki so udarjali v njeno zavest. Slišala ni karanja predstojnice in njene učiteljice. Tudi teta je posegala z besedo vmes. Besede nepokornosti in kazni za nepokornost so ji zveneale tuje. Mislila je na klečanje zvečer, na jed, ki je ni marala jesti, na punčko o Veliki noči in na gospo Marijo...

Šele, ko se je teta nagnila k nji, je zopet razločno slišala besede:

«Ali slišiš? Odpuščanje moraš prositi!»

Dorica je stala kot okamenela. Koga naj prosi odpuščanja? Čemu? Komu je storila krivico?

Teta jo je narahlo sunila v hrbet: «Skleni roki! Reci: Častita sestra, prosim za odpuščanje»

In Dorica je sklenila roke. Blebetala je nezmislno naučene besede kot papiga: «Častita sestra, prosim za odpuščanje!»

«Bodi za enkrat,» je dejala prednica. «Zvečer moraš moliti, da ti bo tudi Marija odpustila.»

Nato se je morala Dorica obrniti z istimi besedami do sestre učiteljice.

«Saj boš pridna,» je dejala ta in pogladila njene lase. «Tudi sestro Albertino moraš prositi. Tudi ona je bila v skrbeh.»

In prosila je še njo, skoraj z nasmehom, že pol priučena goli formalnosti brez duše in brez resničnega kesanja.

Sestra Albertina je dejala: «Pa ne boš več ubežala?»

«Ne več,» je dejala z obrazom, ki je hlinil kesanje. Pri sebi je mislila: «Še zbežim!»

13.

Da bi gojenke ne mislile, da konča beg iz zavoda brez pokore, je bila Dorica kaznovana. Opoldne je morala jesti pri mačji mizi.

V sredi med stranicama v obliki podkve zložene mize je stala majhna mizica brez stolov. Pri tej mizici je bilo prostora komaj za štiri učenke; če so se stisnile, jih je bilo šest.

Tja je morala Dorica. Stojé je jedla in povešala pogled. Sredi neštetihi oči ji je bilo spočetka težko; zdelo se ji je, da sliši pritajen smeh za hrbtom. Ni se upala ozreti. Poslušala je branje življenja svetnikovega, ki je začelo

vselej z eno in isto besedo in enolično dolgočasno odmevalo po jedilnici. Slišala je samo en glas, besed in zmislila ne.

Ko je dvignila pogled, je zagledala sovrstnico, kaznjenko, ki je zajemala nji nasproti. Ta jo je opazovala. Nagajiv nasmeh je imela okrog ust. Njene oči so se širile.

Nasmejala se je tudi Dorica. Podprta od tovarišice je vrgla občutek sramote v stran in se posmevala.

Čez par minut je vprašala: «Zakaj si kaznovana?»

«Ker sem se igrala v cerkvi.»

«In ti?» je vprašala drugo.

«Ta me je pocuknila,» je dejala prva.

«Saj ni res,» je šepetala druga. «Zlagala si se!»

«O moj Bog!» je dejala prva in položila roko na prsi, dejala bi bila še, pa se je oglasila sestra:

«Mačja miza! Sramujte se!»

Branje je za hip zastalo, vse oči so se obrnile v trojico, ki je utihnili in pogledala v mizo.

Ko je pozornost prenehala, so prinesli tretjo jed, ki je kaznjenke niso dobile. Mrvile so kruh v usta in se zrle z redkim posmehom.

Slednjič je zopet vprašala Dorica tisto, ki se je v cerkvi igrala.

«Kako ti je ime?»

«Vida,» je dejala ta tiho. «Pa tebi,»

«Dorica. In ti?» se je obrnila k drugi.

«Beti,» je dejala ta.

Vida je kihnila v mizo: «Kakšno ime?»

Beti je osupnila med tem smehom: «Pa ti?» je dejala. «Tvoja mati bo šla v dno pekla.»

«Povem častiti sestri.»

«Povej. Saj je ona rekla.»

Dorici se je ta beseda zapicila v srce. Čemu bo šla Vidina mati v pekel? Ni imela časa, da bi vprašala. Bila je vseeno zadovoljna. Spoznala je dve tovarišici; poleg Polde, ki se je bala, ji je bila Vida najljubša.

Čut za sramoto in strah ter tesnoba pred tem tujim življenjem se je polagoma odlučil z nje. Pozabila je od dne do dne bolj, da je zamenjala življenje za tesne stene, da ji stariše nadomestujejo predpisi, ki so enaki za vse značaje in za vsa različna hrepenenja.

Dorica je bila živahna, življenje je gledala raje z vesele strani, in je razbrala vse, kar jo je zanimalo in zabavalo, da ni umrla od domotožja po svobodi.

Znala je nagajati, lagati se, hliniti, prilizovati se in delati zahrbtnosti; skratka, prisvojila si je poleg svoje prirodne trme in živahnosti vse tiste lastnosti, ki se v zavodu razpasejo od učenke do učenke in so nalezljiva dedščina mater, ki so jih rodile.

V to življenje je posijal le tu pa tam spomin... Na mater? Predolgo je bila že v grobu in zadnja otroška solza za njo je bila že davnaj potočena, dekliške solze še niso bile porojene. Za teto? Morda. In je bil spomin nanjo vseeno nelep, ker je ni znala prikleniti nase.

Koga tedaj? Kdo je njen? Dvorišče? Ulica? Poljana? Dvorišče je tudi v zavodu, gre tudi v vrt, ure molitve in učenja tudi niso večne.

Morda gospa Marija in gospodična Nela?

Na ti dve se je Dorica spomnila pogosto. Na svoj beg tudi. Zdaj že ni več mislila nanj. Navadila se je hišnega reda, vedela je tudi, da bi beg nič ne pomagal. Nela je ne prihaja obiskat, kot je obljubila.

To ji je bilo težko. Nikogar se ni mogla razveseliti. Nihče ji ni prinesel par bornih, za desetico kupljenih bišketov.

Ob nedeljah je neprestano pel zvonec v veži. Prihajali so stariši gojenk, bratje, setre; pošiljali so pisma, male zavojčke, ki jih je hranila vratarica in delila priboljške.

Po Dorici ni vprašal nihče. Nihče ji ni izročil ne pozdrava ne slaščic. Druge so imele proste ure, šmele so s svojci v mesto, ona je tiste ure še svojo navadno družčino izgubila.

Nekoč je dobila Polda obisk. Mala ženica je prišla tri ure hoda in ji prinesla jabolko. Bila je Poldina mati. Videla je velike Doričine oči, ki so požirale dar, in ji je darovala veliko jabolko.

Morala ga je prijeti z obema rokama. Z zahvalo se je odstranila. Ko je gledala jabolko, so se ji naenkrat potočile solze iz oči. Jokala je, da bi sama z besedo ne znala povedati zakaj! Solze so ji vrele in dvigale prsi, nazadnje je zajokala glasno.

Pristopila je sestra: »Čemu jočeš, Dorica?»

In ogovorila je med hlípanjem in med smehom sestre: »Ker imam jabolko.»

Hotela je reči: »Ker nimam matere.»

14.

Nekega dne so poklicali Dorico iz razreda. Sestra, ki jo je prišla čakati, ji je povedala na hodniku:

»Teta te čaka pri vratih.»

Dorica je slutila, da mora biti nekaj posebnega. Teta jo je ves čas obiskala samo enkrat in še tedaj le za dve kratki minuti. Prinesla ji je bila čokolado, ki pa je bila grenka in je niokusila.

Dorica je hitela k vratom. Počasi je šla in s trmasto nevoljo; ko je zagledala teto, je postala.

Teta je imela svečan obraz, bila je oblečena v obleko, ki je Dorica še ni videla na nji, okrog vratu ji je visel materin nakit. Ob pogledu na ta nakit je Dorica pogledala v tla. Ni se mogla ubraniti nevolje.

Teta pa je bila drugačna kot drugekrat. Prihitela je k nji in jo poljubila. Ko je pogledala Dorica v njene oči, je videla solze v njih.

— Čemu joče? je pomislila. V tem hipu je pozabila na nakit.

«Pojdi z menoj!» je dejala teta.

Dorica je hvaležno pogledala v tetin obraz. Prezgodaj. Beseda ni imela tistega pomena, kot ga je Dorica prvi hip razumela.

«Prosila sem,» je nadaljevala teta. «Smeš iti z mano za eno uro, tudi za dve uri...»

Dorica je obstala. Tudi za ti dve uri je bila hvaležna.

Ko sta stopili na cesto, ju je objela megla, mrzel zimski dan je bodel v lica. Teta je držala Dorico za roko, ta je gledala v polen obraz; rdečica, ki jo je imela teta na obrazu, je bila s temnimi vlakni preprežena. Pogledala je njeno roko. Med rokavi in rokavicami je bila gola, modre žile so se poznale na zapestju.

«Ali greva domov?» je vprašala teta.

Dorica pa je dejala: «Če je gospa Marija še tam, da.»

Teto je zbadlo. «Še,» je dejala in pristavila: «Kaj hočeva doma? Doma ni zakurjeno. Stopiva tu notri.»

Peljala jo je v nizko kavarno, tam sta sedli za mizico v kot. Teta je naročila kavo.

Dorica je jemala s kupa biškotov in jedla. Tiho je razmišljala vzrok, zakaj je teta ta dan tako dobra, in ni mogla do dna.

Teta pa je spregovorila: «Dorica, jutri se odpeljem proč...»

Te besede je izpregovorila naglo, da jih je Dorica jedva slišala. Pomisliti je morala, potem šele jih je razumela.

«Kam?» ji je ostal piškot v rokah in si ga je pozabila deti v usta.

«Daleč...» je dejala teta in ni mogla zakriti ginjenosti.

«Na Češko grem...» je pristavila nato, vzela robec iz žepa in se useknila.

Dorica je dela piškot v usta. Med tem ko ga je drobila med zobmi, je premišljevala. Ko je pomislila do konca, je vprašala:

«Kdaj se vrnete?»

«Dolgo ne...» je dejala. «Nikoli več» je ponovila in potočila solzo. «Poročila se bom in gori ostanem.»

«Glasbenik...» je pomislila Dorica in videla za seboj debelo glavo, z gubami za vratom. Tetinih solz ni razumela. Mislila si je, da bi ona ne šla nikamor, niti bi se ne poročila, če bi jokala zato.

Akord. († Srečko Kosovel.)

O polnoči se duše selijo,
poljane blešče od snega,
v meni potlačena čustva kipijo,
hočejo mi iz srca.

V mojo temno sobo prihaja
snežne pokrajine svetli soj,
po mesečini se duša sprehaja
s teboj, s teboj.

In v mojem srcu, grenkem, razbitem,
sije luč najtišjih spoznanj,
drevja senc bijoči ritem,
ko da me nekdo poljublja nanj...

Iz spominov Sofje Andrejevne.

Priredil Ivan Vouk.

(Nadaljevanje.)

Jasnaja Poljana, 14. dec. 1884.

...Upam, da prejemaš moja pisma tako točno kakor jaz Tvoja, in da je to tako važno zate kakor zame. Vselej hranim pismo nekaj časa in izbiram uro, ko ga preberem. Meni je to važnejše kakor Tebi. V Tvojih pismih se ne zrcali samo Tvoje dušno nastrojenje, ampak razpoloženje vse hiše. Kakor toplomer mi napoveduje vse, kar opazujem z ostro občutnostjo, kaže mi naravno toplino svojcev, če stoji visoko ali nizko. Tvoje današnje pismo je bilo dobro, toda toplina je nekaj padla in je vedno nizka.

Jasnaja Poljana, koncem januarja 1885.

Prejel sem Tvoje kratko, hladno otožno pismo. Bojim se spuščati v razpravljanje in Te s čimerkoli dražiti; toda nekaj moram še enkrat povedati in jasneje, upam, kakor bi povedal v pogovoru: Ne zagovarjam oblike, v kateri sem se izrazil o osebah*), obžalujem to in Te prosim odpuščanja; toda moram povedati, da je to misel članka in da me ta misel vsega prevzema.

Te misli in tega spoznanja ne morem izpremeniti, kakor ne morem izpremeniti svojih oči. Dobro vem, da nimaš rada te misli in da bi se rada z njo borila; to me boli, zato branim svojo misel. Sicer pa je vse to nezmislno. Če je ta misel resnica, tedaj bodo prišli vsi, med njimi tudi Ti, do nje, in kar Te je pri tem razdražilo, je bila samo moja razdraženost in moj ponos. Če pa je misel napačna, potem pa sem zopet jaz kriv, ker sem jo vsilil svetu in še v tako neprijetni, vsiljivi obliki.

Jasnaja Poljana 1885.

...Vse stvari, ali vsaj povečini, ki Te vznemirjajo, kakor: pouk otrok, njihovo napredovanje, denarne skrbi, da celo uprašanje knjig, vse to se mi zdi nepotrebno in odveč. Prosim Te, ne pusti, da Te prevzame jeza ali veselje do očitanj. Ti veš, da ne mislim tako iz zavrtnosti ali lenobe, ali pa ker bi se rad otresel dela, ampak iz drugih vzrokov, ki se mi ne zde slabi: zato si ne želim poboljšanja v tej točki, kakor si ga sicer želim. Ti mi seveda včasih očitaš, da pretiravam, toda če bi se mogla zamisliti v moje pobude, tedaj bi morala videti, da me pri tem ne vodi pretiravanje; ker če je kdo mnenja, da se je treba na pravi poti nekje ustaviti, naj sploh ne stopi nanjo. Čim bližji je smoter, tem manjša je možnost ustavljanja in tem bolj vneto stremiš k njemu. Ne promatram svojega in svojih življenja tako, kot ga promatram, iz kakšnih muh, ampak ker mi je življenje samo s trpljenjem vcepilo to naziranje: nikakor ne skrivam svojih misli, ampak jih hočem v svojih spisih podati, kolikor mi je to mogoče. Pišem Ti vse to, da ne bi čutila nevolje do mene, ker bojim se, da preži name v Tvoji duši. Če se motim, prosim Te, da mi odpustiš, če ne, izderi s koreninami svojo jezo, ker sem ostal tu in nisem odpotoval v Moskvo. Moja navzočnost v družini, v Moskvi, je skoraj nepotrebna; tamošnje življenske razmere vplivajo name slabo, so mi odvratne, in sicer zopet iz istih vzrokov, iz katerih vzhaja moj življenski nazor; teh razmer jaz ne morem izpremeniti, tudi pridem tam težko do dela.

*) V članku «Kaj naj napravimo» je Tolstoj napadal družino in starejše otroke in jaz sem želela, da bi to izpustil. (Opomba S. A.)

Jasnaja Poljana, oktober 1885.

V Tvojih zadnjih dveh pismih, draga duša, se jasno odraža nevolja zaradi onega, kar sem pisal Tanji. Čemu ta razdraženost in ta obdolževanja, čemu govoriš o »nepopoljšljivosti«?

Vse se da zboljšati, posebno življenski nazor. Dokler živimo, se neprestano izpreminjamo in se moramo izpreminjati, hvala Bogu, in se vedno bolj približujemo resnici. Samo njo iščem in hrepenim po njej zame in za vse, ki so mi blizu, če ne na tem svetu, pa v bodočem. Če sem Ti pisal, da sva baš tedaj ločena, ko sva skupaj, je to pač resnično, toda pretirano, tega bi Ti ne bil smel pisati, ker zveni kakor očitek. Jaz pa smatram, da ni nič tako zgrešenega kakor očitki in zato obžalujem, da sem to rekel.

Pustil sem preteči samo en dan, da sem Ti pisal, in tudi to obžalujem. Meni samemu je neprijetno, če Ti ne pišem; tako mi je, kakor da nisem nekaj dovršil... Če mi pišeš o svojem življenju, si napravim o tem svoje lastno mnenje. Tvoje naglice ne morem vselej odobravati; če pa sploh ne pišeš, kakor danes, tedaj me to boli in žali. Piši torej, prosim Te.

Olfusjevi, 20. dec. 1885.

...Ravnokar sem prebral Tvoje pismo, moje srce je prevzela takoj tesnoba in napadla ste me obup in potrlost, kakor sem občutil v Moskvi, in ki sta me bila tu popolnoma zapustila. Vedno isto: »Nisem dorasla nalogi«, »on mi nikoli ne pomaga«, »vse moram sama napraviti«, »življenje ne čaka«... Besede, ki jih le predobro poznam in ki niso predvsem v nikaki zvezi s tistim, kar pišem in govorim. Vedno sem govoril samo eno in še govorim: gre za to, da odkrijemo in odločimo, kaj je dobro in kaj zlo in po kateri poti nam je hoditi; in če ne moreš tega najti, potem ne čudi se, da trpiš in da tudi drugi trpe. Da moraš zaradi neodložljive potrebe takoj nekaj napraviti, ni govora, zakaj za ljudi, ki imajo denar za stanovanje in hrano, ni nič neodložljivega razen razmišljati in živeti, kakor je najbolje. Sicer pa ne govoriva nikoli več o tem, za božjo voljo. Jaz gotovo ne bom več o tem govoril. Upam, da bom svoje živce toliko okreplil, da bom mogel molčati. Tisto, kar sem občutil v Moskvi, ni izhajalo iz telesnih vzrokov. To dokazuje, da sem se že po treh dnevih, ko sem zapustil Moskvo, počutil čil in svež in sem krasno spal, dasi nisem izpremenil načina življenja in vkljub brezmesni hrani in težkemu telesnemu delu — žagam in sekam drva namreč. Toda kaj naj napravim? Meni vsaj ni mogoče drugače delati, to veš. Samo eno je mogoče: dvigniti se do onega miru in dobrote, ki mi tako nedostajata; toda potrudil se bom to doseči. Pozdravljam Te, duša, poljubljam Te, ljubim Te, oomilujem Te. Kako osamljena se moraš počutili. Kakor hitro mi bo mogoče, vridem k Tebi.

(Z nekega pešpotovanja, ki ga je Tolstoj napravil s svojima prijateljema, Stahovičem in Gajem).

5. maja 1886.

...Jaz vem in Ti veš in vsakdo ve, da more človeška zla izruti samo človek, in da je v tem vsa njegova naloga, ves zmisel življenja. Ljudje delajo za to in bodo vedno delali, čemu ne bi midva za to delala? Rad bi o tem s Teboj v pismih obširno razpravljaj, toda zdi se mi, ko bi to brala, bi ti ušla kakšna trda beseda, in tako neče roka ubogati peresa.

Moskva, 12. julija 1891.

Ves čas sem mislil na to, da bi napisal in natisnil izjavo, s katero se odrekam pravici do svojih spisov, toda vedno sem odlašal; zdaj mi je padlo na misel,

da bi dal tako izjavo v časopise v Tvojem imenu, da izpodbijemo očitke o izkoriščanju, ki Ti prihajajo od strani občinstva in o čemer piše že vsak artjelščik*). Tako izjavo bi morda pos'ala v obliki pisma na urednika, približno takole:

«Moj soprog, Lev Nikolajevič Tolstoj, se odpoveduje avtorskim pravicam svojih zadnjih spisov, ker želi, da bi se brezplačno tiskali in izdali. Ti spisi so: «Od česa žive ljudje», «Ogenj moreš zmanjšati, nikakor pa ne ugasiti», «Sveča», «Kjer je ljubezen, tam je Bog», (iz francoščine)**).

Dajajoč to v splošno znanje, prosim one, ki bi hoteli ta dela tiskati, da se drže besedila moje izdaje. Z odličnim spoštov. itd. — Grof. Sofija Tolstojeva.»

Mislím, da bi bilo tako prav. Če pa ne moreš, Ti ni treba napraviti, torej daj objaviti v mojem imenu približno takole:

«Vaše blagorodje! Ker se odrekam avtorskim pravicam na spodaj imenovanih delih, dovoljujem vsakomur, da jih sme tiskati in izdajati... Ta dela so... Z odličnim spoštovanjem itd. — L. Tolstoj.

Če pa tudi tega ne maraš, pusti vse. Ne po'agam posebne važnosti na to. Tako izjava ima svoje dobre in svoje slabe strani***).

Jasnaja Poljana, 25. okt. 1895.

Hotel sem Ti pisati, draga duša, baš v tistem dnevu, ko si odpotovala, še pod svežim vtisom onega čustva, ki me je obladovalo, a zdaj sta prešla skoraj dva dni, in ti pišem šele danes, petindvajsetega. Moj občutek je bilo neko posebno ganotje, sočutje in povsem nova ljubezen do Tebe, ljubezen, ki je vplivala name, da sem se popolnoma vate poglobil, da sem občutil to, kar si Ti občutila.

To je sveto, dobro čustvo, da bi sploh o njem ne smel govoriti, toda vem, da boš rada o tem slišala in da se ne bo izpremenilo, če ga sedaj izrazim. Nasprotno, ko sem začel pisati, sem ga začel šele resnično doživljati. Čudno je to čustvo pri obeh, podobno je večerni zarji. Le redkokdaj se ta luč prevleče z oblaki nesoglasja med Teboj in menoj. Vedno upam, da se bodo še pred nočjo razpršili in da bo solčni zahod popolnoma svetel in jasen. —

Nisem Ti takoj pisal, ker nisem vedno svežega duha. Nisem ravno glup, toda brez volje, brez veselja do dela. Vem, da se ne smem siliti. Danes je bil krasen dan, tiho in gorko, pojahal sem v Tulo, da le pridem malo ven.

26. oktobra 1896.

Niti enega pisma nimam še od Tebe, a jaz Ti pišem že tretje. Vem, da nisi kriva tega, toda jaz se Te vedno spominjam in bi Ti rad vdihnil mir in zaupnost, s katero zrem v življenje, ker vem, da Tebi nedostajata. Brez tega pa je življenje strašno in sramotno ravno tako, kakor če dobimo lepo, častitljivo obleko, pa jo oblečemo narobe, ali pa če smo nespodobno razgaljeni. Vem in tolažim se s tem, da je to samo prehodno. Tvoja nekdanja življenska sila in odločnost bosta našli zopet svojo pot, ki jo imata predpisano, in ki je nama obema skupna. Upam in verujem to, ker Te ljubim. Življenska sila najde vedno svoje unaprej določeno smer na čudne in najteže predvidevane načine. Toda dovolj o tem.

*) Član delavske strokovne družbe.

**) Tu našteva Tolstoj še dolgo vrsto spisov in knjig, med katerimi pa naj omenim samo še: «Moč teme» in «Kreutzerjeva sonata». Opomba prev.)

***) Tega predloga nisem hotela takrat izvršiti, ker se mi je zdelo krivično pripraviti našo številno in poleg tega nepremožno družino ob ta delež. Sicer pa je bilo v moji skrbi še mnogo drugih knjig, ki so bile že tiskane. Lev Nikolajevič je pozneje izvršil svojo namero brez mojega dovoljenja v svojem lastnem imenu, v septembru 1891. (Opomba S. A.).

(Dalje prih.)

Družina. (L. Mrzel.)

Matí ždi v podstrešni izbi. Slepe, steklene oči ji bulijo v somrak. Mir. Matí ljubi ta mir — tedaj se lahko nemoteno meni s slutnjami svojega srca.

Ne vidi, ne čuje, toda sluti. —

Spodaj v krčmi sedi tujec, pije in modruje. Sinaha sedi z njim, desno laketa, gola do ramena, je položila na naslonjalo njegovega stola, čez obraz ji je razlit nepremičen smehljaj in verno sluša. Matí ve, od kod je ta smehljaj; ni morda od lepih, veselih tujčevih besed — na temnem dnu sinahine duše dremajoča sla se je vzbudila in ji v ta smehljaj zgredila obraz.

Sin krčmar pije, pije, ne sluša več, še veselost je pozabil ohraniti, ki si jo je bil v začetku vsilil na ustne.

Odkod je ta tujec, ve bog in sinaha. Večer za večerom prihaja, poseda, pije, opija in modruje.

«Kako so napačne te postave in morale na svetu! Se naj mar ta zmotni ukaz o pokorščini žene do moža, ki ga je kratkoviden svečenik zapisal pred davnimi tisočletji, v neskončnost podeduje od roda do roda? Če sta se v življenju sestala dva, od katerih je on slabič in bedak — naj bo mar žena takemu možu podložna?»

Sinaha se smehlja z očmi, od vina in slé motnimi in trudnimi in še od prezira in zaničevanja do pijanega, skrušenega moža skaljenimi, in njena laketa tesno, tesneje k prsom privija zgovornega gosta. O kako si ga želi, želi — z usti — s telesom — z vsem!

Njen mož je do vrha pijan, odrinil in prevrnil je kozarec, naslonil se na mizo in dremlje.

Matí ždi v podstrešni izbi in se ji zdi, da je rezko, obupno zakričal njen sin — bog ve, ali je bil glasen ta krik ali čisto tih, da ga je le on v pijanih možganih zaznal in ona v razboleli duši?

Matí razume tujca, razume sinaho in se boji.

V duši ji zaplapola spomin iz mladosti:

Lep je bil oče, tedaj še ni bil bolan, in okoli njih četvero otrok, kar zaporedoma četvero lepih, bistrih otrok. Kakor da so sami prazniki, je bilo, in same nedelje, drevje na vrtu je cvetelo in zorelo in solnce je sijalo vse dni.

Toda čez noč se je oče sključil in posušil — od jetike. Kot da se je nebo z vso neskončno pezo zrušilo nanje, jih strlo, jih priželo k tlom.

Tedaj je prišel on, mlad, lep, dober, videl jo je, kako peša ob nadložnem možu in otrocih, in ji je v oporo ponudil svojo roko. Ona pa — o kako reže, reže ta spomin — mu je vračala hvaležna.

Oče ga je čutil, ni rekel besede in je pil — do smrti.

«O bog maščevalec, boš sina udaril za materin greh?

Sinaha, ali si močna tako ali si slaba tako, da boš sledila tujčevim besedam.

In sin moj najstarejši, slabič in bedak moj, čigavi bodo tvoji — in moji po tebi — potomci?»

Hči.

Pred desetimi leti se je poročila z mestnim človekom. Bila je cvetoča tedaj ko rože, ki jih je gojila na vrtu in v oknih, vesela ko pesmi, ki jih je pela med delom.

A ko je zadnjič prišla na obisk, je mati kar ni prepoznala. Njen glas in smeh ni bil njen glas in smeh, čisto tuja je bila njena hoja, in ko jo je poljubila v lice, sam Bog ve, čigavo je to lice bilo.

Kri njene krvi in srce od njenega srca je včasih bila hči. In zdaj?

Plašna je mati šesterim vnučkom vele prste zagrebla v lase, jim gladila lica in prestrezala kretnje, njih kriku in molku je prisluškovala, sebi in hčeri svoji nekdanji je podobe iskala med njimi — in je ni našla.

Vso je vzel zet njeno hčer, vso jo je izžel. Otrokom ni niti las ostal po nji. Njih kodri so mestni, njegovi; njegovi nagoni, njegova radost jim vodi igre in njih oči — o mati čuti slepa, kako je tuj njih pogled!

Z mrtvimi usti jih poljublja ob slovesu. Še čuje stopicanje njih gospodskih čevljkov po stopnicah, po cesti pred hišo. Potem tišina, samota.

Hčere ni več, ni vnukov po nji. Da bi ti tuji, mestni ljudje nikoli več ne prihrumeli v njen mir! O da bi se vrnila hči!

Njen drugi sin je izgubljen.

Mati ne ve, kdaj se je izgubil pravzaprav: ali tedaj, ko je bil v njenem telesu zaplojen, ali tedaj, ko je kot desetleten otrok šel v mesto, da postane gospod, pa se je vrnil kot gosposki capin, ali tedaj, ko je pred petimi leti šel v svet in ga ni več nazaj.

Tako tuj ji je bil vedno, kakor da ni njen. Včasih se je opolnoči vrnil pijan, še na cesti pred hišo je pel in se šalil, doma pa se je zgrudil na stol, zdaj se jokal ko otrok, zdaj škripal z zobmi ko besen, zdaj se krohotal ko norec. Čisto trezen je včasih, ko morda ni mogel zavezati traka na čevlju ali ni imel vžigalice za cigareto pri roki, nenadoma podivjal, razbijal in klel skozi pritajeni jok:

«Zakaj si me rodila takega? O kako naj te prekolnem za te peklenske dni, ki si mi dala, da jih živim!»

Mati ga zre skozi temo slepote, kako stoji pred njo, malo, šibko, v joku in strahu trepetajočo — velik, močan in divji in stiska pesti, da se mu usta penijo, in si puli lase.

Čuden, nedoumljiv zanjo je ta drugi sin: toliko zlega in bolnega je v njem in vendar tudi toliko lepega, prelepega. Trikrat je ljubil — o kako je bil tedaj po cele mesece, po leto dni mehak in dober do nje, do drage, do vseh. Trikrat je ljubil, trikrat je bil zavržen. Naposled ni več iskal — samo vino še in pohoto — molčal je, sam vase zakrknjen, in ob hudih urah blaznel.

Pred petimi leti je šel in se ni več ne s pismom oglasil ne sam.

Bog ve, kod hodi in kako mu je?

Med sladko vero in bridkim strahom drhti mati. Morda je daleč kje naletel na človeka, ki mu je skozi zenice, od večnih pijanosti motne, znal pogledati do dna in vzbuditi k življenju, kar je dobrega in solnčnega v njem. Morda je srečen. Ali pa so tuji ljudje, nerazumni in zlobni, vzburkali vso bolno naturo njegovo in — bog ve —

Od groze zamiži mati, da ne bi videle njene slepe oči.

Njen tretji sin, njen najdražji, najmlajši, se je izsolal. V hribih nekje, kakih pet, šest ur od doma učiteljuje.

Samo zakaj se tako malo oglasi domov? Zakaj tako malo piše? Vsaj za god njen in za praznike bi voščil!

Mati ni zanj v skrbeh. Ve, da je priden in zdrav in da se mu dobro godi. Samo — zakaj je nanjo tako čisto pozabil?

Včasih se v krčmi oglasijo kmetje, kmetice, jo pozdravljajo, ji darujejo jajec in surovega masla in pripovedujejo:

«Ko sam angel varuh nam je dober vaš sin, naš učitelj. Ni še bilo med nami tako rajskega človeka. Otrokom se kar ne da biti iz šole. Starcem ni modrovanja brez njega. Ni nesreče brez njegove tolažbe in pomoči, žalosten je krst in ni ženitnina vesela, če ni navzoč vaš sin. Da ga nam in vam še dolgo ohranijo nebesa!»

Smehljajo se ustnice materine, srce pa drgeče:

«Meni in vam! Da bi mi ga dala nebesa! Moj sin je, moj najboljši. Vsi so blaženi po njem, vsakomur pripade delež iz njegove dobrote. Meni, materi, pa naj pripade samo glas, samo hvala njegova: Saj sem ponosna nanj, saj ga ljubim nad vse. Samo — zakaj je name tako čisto pozabil?»

Mati ždi v izbi in s krvavečim srcem ve:

Sam prah in pepel.

Njen prvi sin, krčmar, ne bo več vstal.

Tuji ljudje so vzeli hčer in ne bo je več nazaj.

Njen drugi sin, popotnik, se ne vrne več.

In še ta najmlajši, ta angel varuh, je izgubljen: drugim je dober, sebi in svojim je od obupa žalosten in grenak.

Mati je slepa v očeh. Mati tiho prosi Boga, da bi v vsem svojem srcu, v vseh mislih in slutnjah oslepela, da bi bila okoli nje in v nji sama noč. sam mir.

V nedeljski večer sem sam. († Srečko Kosovel.)

V nedeljski večer sem sam —
o, da bi ti prišla!
Ah, ta praznota, ta žalost
sredi srca!

Ah, ko bi ti prišla,
mogoče bi te poljuboval,
naslanjal se na tvoje lice —
mogoče bi še bolj sam ostal...

Jutro. (Marijana Kokaljeva.)

solnca še ni. Zvezde bledijo in zlivajo svoje srebro v tišino na ravani.

Vsak dan hodim ob tej uri do treh topol sredi travnikov, ki so vsi posuti s šopki zlatih trobentic.

Rose mi močijo noge, solze mi namakajo dušo in oči...

Pod topolami obstojim in zrem proti vzhodu. Že se bude misli solnca, že se premikajo iz bajnih dalj žarki in legajo na vrhove topol, na trobentice v travi.

Solnce! Tišina...

Žarki me obsipajo, sapa zadrhti in pogladi moje temne lase. Takrat ni v meni več bolečin in ne greha, čista sem kakor jutranja pesem; mehka sem kakor orošeni cvetovi, dobra sem kakor solnce, ki zlati vse vprek lepo in grdo, srečno in bedno.

In v tem prozornem jutru tebi pišem, moj ljubi!

Širina neba je papir, pero — svojo dušo namakam v cvetočo zemljo.

In o nebu in o zemlji in o misli in duši in o ljubezni in sreči ti pišem... Beli oblaki se gostijo na obzorju, plavajo, plavajo v daljo in z njimi moj pozdrav. Zajele so ga sape, razcvetele misli, poljubilo solnce, zanosila jaz...

O, ko bi bila jaz venčana pomlad! Na tvoji duši bi razcvetela svoje cvetoče otroke! O, ko bi bila jutro! Na tvoja usta bi položila deviški poljub prvih, ranih ur. Ko bi bila sreča, obsula bi te z blagoslovom!

Samo tiho dekle sem.

Topole šuštiijo, veje se objemajo zaljubljeno.

Tiho... Prisluskujem jutru, vetru, zemljici, vsemirju. O, morda bom začula v jutranjki pomladni še dih tvoje duše, ljubi!

Odpušcanje in ljubezen, pogreznila sta se v neskončnost sreče...

Prvi kos je zažvižgal, pomlad je bila in vsepovsod sama ljubezen...

SLOVANSKE UMETNICE.

PAVLA LOVŠETOVA.

«Gospa Lovšetova spada brezdvomno med prvovrstne sopranistke, ki danes pojo. Interpretira izborno in ima svež, gibčen, močan in učinkovit glas — tak kot mora biti glas dobre sopranistinje. Zdelo se nam je, da imamo prd seboj klasično umetnico lepega pelja.»

Glasbeni kritik lista «L'avenire d'Italia» v Trstu, ki je predlanskim napisal te besede, je z njim podal suho, a točno karakterizacijo ge. Pavle Lovšetove kot koncertne pevke.

Nam, ki je umetnica vse bližja in jo pozna Beograd in Zagreb prav tako dobro kot Ljubljana, je ta in so slične izjave raznih strokovnjakov le objektivno potrdilo tega, kar ve srčno prepričana domovina že vrsto let. Izšla je Pavla Lovšetova, rodom Ljubljančanka, iz muzikalne rodbine. Ded je bil glasbeno nadarjen, mati pevka. V najnežnejši mladosti, ko je štela komaj pet let, so ji že begali mali prstki po tipkah domačega klavirja, že s 15 leti jo srečamo na produkcijah «Glasbene Matice». Tekom petih let dovrši Hubadovo šolo solopetja in v osmih letih klavirski študij. Leta 1907. nastopi v prvi večji solo partiji na koncertu, kjer se je izvaljal K. Bendlov «Švanda dudak». Od tedaj ni bilo Matičnih koncertov brez Pavle Lovšetove. Požrtvovalno sodeluje v zboru, najdemo jo na programih malone vseh šolskih koncertov, vmes nastopa kot solistka na slavnih pohodih zbora v Zagreb, Reko, Trst, Opatijo, Sušak... Pod okriljem «Glasbene Matice» pa prireja sama ali v družbi domačih umetnikov, Ant. Trošta, Dane Koblerjeve-Golia, Iv. Ravnika, Ličarja, Betteta, Rijavca, Prelesnikove Vide, Camarotte, Križaja, Kociana itd. — dolgo vrsto koncertov in umetniških turnej z raznimi domačimi in tujimi deli. Skoro ni večjega kraja v Sloveniji, ki bi ne poznal našega «slavčka». Zlato grlo, mladostna iskrost, lirična milina in osvajajoča gracijoznost prednašanja umetnih kot narodnih pesmi, so lastnosti umetnice, užigajoče najčistejše strune umetniško dozetnih duš. S temi svojstvi je postala Pavla Lovšetova naša prva koncertna pevka in poleg Betteta najzmagovitejša inaterpretka naše solistične glasbene literature. Nrauni izraz čuvstva in zvonka barva glasu pa sta ji določila jedinstveno mesto v interpretaciji slovenske pesmi. Na historičnem koncertu solistične glasbe je posebej dokazala, da je doumela do potankosti in rahlih nijans vse naše najboljše muzike. Od Nedvčda, Foersterja, Sattnerja, Lajovica, Adamiča, Ravnika preko Parme, Prochazke, Deva, Kreka, Pavčiča do Škrjanca

in Kogoja ter najmodernejših, je gospa Lovšetova z zavestno ljubeznijo in požrtvovalnostjo prednašala solistične sadove naših komponistov pred domačim in tujim svetom. Sredi neumorne delavnosti jo srečamo ponovno na koncertnih odrih Julijske Krajine. Neustrašeno vrši uprav propagandno kulturno-nacionalno delo. Gorici in Trstu je ljuba prijateljica. Kot solistka se udeleži turneje učitelj skega zbora Julijske Krajine pod vodstvom Srečka Kumarja in nastopi v Benetkah in Bologni. Pri vseh večjih kulturnih momentih sodeluje z uzeljno zavednostjo slovenske žene.

V najtežjih dneh sodeluje na Koroškem v narodni noši pri nastopih Matičnega zbora. Dvorane slovenskih letovišč, zlasti Rogaške Slatine, so pri koncertih Lovšetove polne vznemirjene publike. Na umetniški turneji z go. Danilo Kobler-Gotič koncertira v Mariboru, Celju, Slovenski Bistrici, potuje preko Zagreba v Varaždin in Novi Sad ter nastopi na dvornem koncertu v Beogradu, kjer je odlikovana od kralja. Vmes poseti Čakovac in Karlovac in sodeluje pri svetosavski proslavi v Sarajevu. Vse merodajne sodbe naglašajo nove triumfe. Tekom svojega udeleževanja je nastopila umetnica pri raznih velikih koncertih pevskih zborov v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptujju itd. V vojnem času je sodelovala umetniško-karitativno. Z domorodno vmeno poje pri premnogih dobrotelčnih koncertih, kulturnih, narodnih in jubilejnih prilikah, vedno spoštuječ vsak stan in socialni razred, podpirajoč vse šibke in v višino stremeče. Povsod z resničnim veseljem pomaga, povsod tudi po potrebi uskoči. Pošteni stvari ni Pavla Lovšetova odrekla nikdar. Tako jo pozna prijatelj, učitelj, solist-kolega in sleherni človek, ki nosi odkrit obraz, čisto dušo.

Izmed novejših koncertnih velikih solo-partij bodi omenjena: Sattner «Assumptio», «Oljki» in «Soči», Parma: «Povodni mož», Mozart: «Requiem» A. Dvořák: «Stabat mater», C. Franck: «Osmero blagrov», Haydn: «Letni časi», V. Novak: «Vihar» i. dr. Skoro suhoparen bi človek postal ob tej nepregledni vrsti silnega udeleževanja in umetniško plodnega življenja.

V duši svojega bistva je Pavla Lovšetova v prednašanju deklishe in materinske pesmi, zategadelj sta Pavčičev «Ciciban» in «Uspavanka» tako žarko doživljena in slavno poznata. Strnila se je v pesmi mati in umetnica. Vedrost narave in notranje soglasje izraža njena deklishe pesem. («Pticek v gozdu», «Pastarica»). Akordi teh pesmi, zapetih od Lovšetove, so kot čisti odjek brezmadežne deklishe duše, polne zdravja in vere v zaslueno lepoto mladega življenja. Pesmi škrjančka nad junijskimi polji, skriti šepeti v tajnostnih očeh materine radosti in tihe bajke sanjajočega deteta. Ves ta svet je nagnjen v pojoče srce umetnice z gibko lahkoto in prelestnim čarom žive istine, govoreče k človeku mehak jezik dremajočih razodetij.

Koncertni oder pa ni mogel izčrpati visoke kulture glasu Pavle Lovšetove, zategadelj jo je razvoj nujno privedel k operi, ki je ž njo dobila prvovrstno koloraturko in mladodramatično sopranistko. Pevka Adamičeve «Zapuščena» in «Pri zibeli» je danes izvrstna Gilda («Rigoletto»), Fiina («Mignon»), Micaela («Carmen»), Leonora («Troubadur»), Lakmé (v naslovni vlogi), Lauretta («Trpčichon»), Rozina («Seviljski brivec»), zlasti pa najodličnejša Minka v «Gorenjskem slavčku», Anica («Čarostrelec»), Rozalinda («Netopir»), Zerlina («Don Juan»), Norina («Don Pasquale»), Liza («Pikova dama»), Antonija («Hoffmanove pripovedke»), Manon (v naslovni vlogi), Nedda («Bajazzo»), Jelica («Nabor»), Rosanna («Zvedave ženske») in dr. Pri operi sodeluje od sezone 1921 22 dalje.

Kot imajo Hrvati svojo Strojicevo in Rusi Ado Poljakovo, imamo mi na svojem opernem odru Pavlo Lovšetovo. Mnoge pozornice v državi in izven nje nam jo po vsej pravici zavidajo. Vse njene kreacije so pevsko in igralsko zaokrožene in z izredno pozornostjo in močno voljo naštudirane.

Resnoba umetniškega hotenja in želja po izpopolnitvi združena s finim pedagoškim instinktom razširjajo umetnici njena bodoča oderska pota. Letošnje leto je posetila za mesec dni Milan, da zadobi upogled v umetniški svet svetovno znane Scale. Velik uspeh slovenske opere na turneji po jugu, ki se je zaključila sredi meseca aprila, je dobršen del njena zasluga. Da bi nam ostala Pavla zvest slavček naše opere!

In njeno življenje je kot njena umetnost. Pavla Lovšetova je vzor ljubeče slovenske žene in skrbne matere. Življenje jo je učilo trde istine in dela. Ni poznala božajočih rok in zgodnja samostojnost jo je pripravila za težko umetniško pot. Priprosta in naravna je kot njena pesem. Ubrano soglasje notranjosti ji je narekovalo, da osreči tudi svojo domačijo. Rojena Bole, se je v letu 1911. poročila z gimn. profesorjem Antonom Lovšetom, ki ji je vsikdar zvest pospeševatelj njenih stremeljenj in ljubeč soprog.

Odlično sta vzgojila Sama in Majdo, glasbeno nadarjena otroka: V svetlem in čistem domu umetnice diha skoro deklinška nežnost. Za vse lepo in dobro kaže visoko razumevanje in vsakočar preseneti njena vedra, porazna ljubeznivost. Umetniška sobica ji je bila polna spominov na srečne prilike rodbinskega in umetniškega življenja, ki so se v ganljivi harmoniji tod sestali. Duša doma je in povsod se čuti njena vestna roka. Nje biserni smeh se lije kot pomladno solnce po vsej globoko srečni družini. Pauli Lovšetovi je umetnost prva in najsutejša potreba njene duševnosti, dom pa njena prva in najstrožja človeška dolžnost. Oboje se združuje v ljubečem srcu in v jasnem, odkritem pogledu. Naj nam bo nje «Ciciban» še dolgo akord utripajoče otroške duše!

In njene deklinške pesmi sinfonija naših polj, planin in nedotaknjenih sanj.

In njena «Manon» dramatičen izraz teh sanj.

In vsa njena pota ponos in čast našega čustvovanja in mišljenja, izraženega v Harmoniji!

Ivo P.

Po čem streme Čehinje. (N.)

Narodni Savez českých žen je predložil obecnému zboru celo vrsto želj, katerih uresničenje naj bi vzpodbujalo ženo k delovanju v privatnem in javnem življenju.

Zahteve Narodnega Ženskega Saveza se opirajo na 106. člen ustave, ki se glasi: Prednosti spola, rojstva, kast so odpravljene, in člen 126., ki postavlja «zakon družino in materinstvo pod posebno državno varuštvo». Vendar pa ta načela niso še prišla do veljave. Zakoni in odloki, izdani od 1920. dalje, jih ogrožajo ali pa preoblikujejo njih jasen pomen z razlogi, ki so nasprotni duhu teh načel. Spomenica Nar. Žen. Saveza vsebuje predloge, kakoršne narekujejo življenjske potrebe in ustavna načela; zahteva preureditev obstoječih zakonov in njih udejstvovanje.

V prvi vrsti poudarja potrebo zakona za varstvo materinstva, kajti treba je mater varovati v javnem življenju, v zdravstvenem in gmotnem oziru. Materinske zaščite morajo biti deležne vse matere. Znano je, da so hoteli javnim uslužbenkam znižati dopust in prejemke v času noseč-

nosti. Nar. Ženski Savez je storil vse potrebne korake, da zagotovi ženam trimesečni plačani dopust, kajti le reden dohodek zagotavlja eksistenco materi in otroke. Zakon mora skrbeti za javno in zasebno pomoč materi in otroku ter upoštevati plemenito in požrtvovalno delo prostovoljnih ustanov (kakor: Pomoč materam in otrokom, Rdeči križ). Varstvo matere in otroka mora segati preko poroda. Sirotam pa naj se odkaže pokojnina, ne glede na stan očeta ali matere. Ta pokojnina mora zadostovati za vzdrževanje in vzgojo sirote, zato pa naj tudi odgovarja otrokovim potrebam in ne stanu starišev.

Sirote po javnih uslužbencih naj bi uživale dvojno pokojnino. Podpirati pa se morajo tudi tiste sirote, ki do pokojnine nimajo nikake pravice. Da bi se matere lažje posvetile svojim otrokom, zahteva Nar. Žen. Savez, naj se takoj izplača tozadevna zavarovalnina vsaki vdovi-materi dveh otrok pod 14. letom. Zahteva ravnotako 50% izboljšek pokojnine vdovam v vojni padlih rezervnih častnikov ter odškodnino za vzdrževanje družine vdovam javnih uslužbencev.

Savez noče pripoznati 126. člena ustave, ki zavrača iz javne službe poročene in matere; kajti poročena uslužbenka in učiteljica se ne smeta odsloviti zaradi poroke ali materinstva. Skrčena plača naj uslužbenki-materi ne ogroža zdravja s prezgodnjim nastopom službe po rojstvu otroka.

Zato naj zakon zagotovi ženam trimesečni plačani dopust. Javnemu uslužbencu pa naj se ne krati draginska doklada za družino pod pretvezo, da je njegova žena v javni službi. Za slučaj, da sprejme vdova javno službo zato, da zviša svoje dohodke, naj se ji ne zniža pokojnina. Ravnotako naj dobi odškodnino uslužbenka, ki se odpove službi zaradi poroke ali poroda.

Nar. Žen. Savez pripisuje veliko važnost zakonu 24. VII. 1919., ki odpravlja celibat učiteljic ter zahteva, naj se zakon raztegne na vse javne uslužbenke. Pogrešena je misel, da samo mož vzdržuje družino.

Statistika iz leta 1921. dokazuje, da je med vsemi uslužbenkami le polovica neomoženih, dočim tvori drugo polovico 381.585 omoženih, 615.471 vdova in 21.102 ločeni ženi.

Žena prispeva v vsakem oziru k vzdrževanju družine, bodisi s hišnim delom, bodisi z vodstvom gospodinjstva. Žena ima torej sama pravico odločevati, ali hoče posvetiti svoje moči neposredno družini in gospodinjstvu, ali pa posredno s plačanim delom. V zadnjem slučaju pa jo nizki dohodki primorajo h gospodinjskemu delu, ki pa izčrpa njene moči ter krati drugi ženi eventualni zaslužek.

Nar. Žen. Sav. zahteva pripoznanje pokojnine za brate, sestre, stariše in one, ki so živeli skupno z neporočenim uslužbencem, kajti eksistenca teh oseb je ogrožena vsled izgube pokojnikovih dohodkov. Glede izobrazbe naj se zahteva od žene isto kakor od moža, zato pa naj se ravna pri službenih imenovanjih z obema enako. Veliko je visoko izobraženih žen, ki v službi ne pridejo do prave veljave, ker jim ni dana prilika, da bi mogle

uporabiti svoje zmožnosti. Pravne doktorice je javna služba vedno zavračala. Takemu ravnanju morata biti le dva vzroka: ali da nima javna uprava zaupanja v žensko delo, ali pa se boji njenih uspehov. Kakorsibodi je to žalostno dejstvo za demokratično državo, tembolj, ko imajo Američanke v zadnjem desetletju vplivna mesta. Zato zahteva N. Ž. S. odpravo vseh odlokov, ki ovirajo ženi dostop v javne službe.

Nekatere službe so duhomorne in zdravju škodljive. In ravno te se pripuščajo ženi. V interesu dela in države je, da je žensko uradniško osebje podrejeno ženi predstojnici. Tako naj bodo žene zastopane tudi v kvalifikacijskih in izpraševalnih komisijah; imenujejo naj se žene za uradne zdravnice. V zakonodajni in javni upravi naj bodo zastopani vsi poklici, tudi prosti (zasebne učiteljice, učiteljice glasbe, umetnice). Posebno učiteljice za jezike in glasbo so neobhodno potrebne za razvoj civiliziranih narodov. Vendar njih pravice niso zavarovane po zakonu in ne dobivajo podpore v času, ko jim dela primanjkuje.

Kljub zastarelim načelom je prodrla žena v vsa dela, celo manualna. A delavski zakonik ne daje nikake rešitve za vprašanja, ki se tičejo ženskih interesov. N. Ž. S. povdarja zato potrebo skupnih kontraktov, ki naj dajo ženi pravico do izenačenja plače z moško. Zahteva tudi odpravo poselskega pravilnika, ki je v protislovju z duhom demokracije in civilne enakopravnosti. Pravice in dolžnosti služkinj naj ureja zakon. Država mora ustanoviti ali vsaj podpirati zavode za mlade delavke. N. Ž. S. obžaluje, da še sedaj ni dovršen zakon o tovarniškem osebju. Ta zakon bo zagotovil ženi in možu enake pravice v vseh ozirih.

Naravno je tudi, da se N. Ž. S. zanima za pouk in vzgojo. Zahteva zato, naj bodo žene voditeljice in nadzornice šol vseh kategorij. Obžaluje, da še ni objavljen zakon o materinski odgoji, kajti ravno ta zakon bi izpopolnjeval vzgojo v družbi.

Šole vseh kategorij morajo biti dostopne obema spoloma in splošna vzgoja naj bo enaka. Učni načrt za deklice naj se ne krči. Uravnati bo treba pouk in materialni položaj vzgojiteljic materinskih šol. Delovni pouk naj se uvaža ravno tako kakor pouk v kateremsi predmetu. N. Ž. S. zahteva korenite izpremembe civilnega zakonika. Ker se pa taka izprememba ne more izvršiti tako hitro, predlaga ureditev najbolj perečih vprašanj ter stavi parlamentu sledeče zahteve:

- a) Proglasitev obligatnega civilnega zakona.
- b) Zaročenki naj se uradno naznanijo denarni prispevki, katere ji bo moral plačati mož.
- c) Zakon naj ščiti žene in otroke neveljavnega zakona (poligamija).
- d) Zakon naj ščiti žene in otroke pred možem pijancem in zapravljivcem.
- e) Zakon naj kaznuje moža, ki grdo ravna z ženo in otroci.

Žena, vzvišen je tvoj poklic. (Kmetica)

i najlepša, najdražja, najsvetlejša moji duši! Mati! Ti si posoda neizmerne požrtvovalne ljubezni. Ti si vir domače sreče, trdna vez neskajjenega družinskega miru. Težka je tvoja naloga, trnjeva je tvoja pot — a tvoj poklic je tako čudovito vzvišen in lep, svet! Mati! Smehlaj sreče in veselja igra okrog tvojih ustnic, ko gledaš svoje dete, veselo in zdravo. S skrbjo na licu se zamisliš v njega bodočnost. Kakšna bo? Temna in težka, ali solnčna in svetla?

Ali poznate veliko materinsko ljubezen? Poglejte kamorkoli, povsod vam bo klicala smehlajoč pozdrav.

Stopimo v temno zakajeno izbo. Zadušel zrak ti pihne v obraz. Povsod le žalosten odmev bede in revščine. Trije otroci, trije nedolžni, kodrasti angelčki, spe na eni sami borni postelji. Žena — mati pa sedi ob pol črvi mizi in šiva. Obraz bled, oči globoko udrte. Pozno v noč dela tiha, velika, požrtvovalna materina ljubezen, da prehrani svoje male.

Mati, ti dobra in blaga! Veselo se gibljejo okoli tebe otroci, za katere skrbiš z iskreno ljubeznijo. Vse deco oklepaš z enako pristrčnostjo, vsakega posebej vzgajaš s posebno vnemo, ki hoče le otrokov blagor.

Poklic žene je lep, vzvišen, idealen, a tudi težak. Da je naloga žene težka, tega se marsikatera žena ne zaveda. Le zabavati se hoče, le veseliti se življenja. Žal, da mnogokrat, premnogokrat pozabi na svoje dolžnosti, ki jih ima vsaka žena. Potemtakem mora razpadati družinsko življenje, saj manjka žene tam, kjer je najbolj potrebna — v družini. Tu moramo videti pridno ženo kot zvesto ljubečo družico možu. Ako pozna žena umetnost, da zamore ustanoviti možu prijazen dom, pa si ne bo iskal veselja izven družine. — — — Ko bi bile naše žene take, kakor bi morale biti, koliko manj družinskih tragedij bi se dogajalo v naših domovih.

Žena, kaj vse zmore tvoja močna duša in tvoje blago srce! J. Zlatoust piše med svojimi vzgojnimi načeli: «Dobra in blaga žena je tista, ki edina more izpreobrniti svojega moža.»

Velika si, mati, v trpljenju, a velika je v trpljenju tudi žena. «Žena, glej tvoj sin!» je zaklical Gospod ob svoji smrti. Pod križem je stala žena, močna v trpljenju in ljubezni — popolna v svojem poklicu — Njegova mati!

Vzgojiteljica! Težaven stan si si izbrala ti, mlada učiteljica. Težaven je, a tem lepši in svetlejši. Ali niso lepe otroške duše? Narod svoj vzgajaš — kaj je lepšega in plemenitejšega kot žrtvovati se domovini? Nič ni lepšega, a tudi nič tako požrtvovalnega in težkega. Vsaka vzgojiteljica, vsaka žena se mora zavedati, da je njeno življenje le žrtvovanje za druge. Lahko poklada te žrtve na oltar svoje življenjske naloge ona žena, katero navdaja zavest, da ji bo On, ki ji nalaga dolžnosti, dal tudi zaslužen zadoščenje.

Epigrami. († Srečko Kosovel.)

V sobi sem kakor v skladišču: In vendar: ni ene mladenke,
pred mano, za mano zaboj. ki bi te ljubila, poet...
In pišem vendar o svetišču, Zadosti je tragike grenke:
kako lučka žari pred teboj... zdaj lahko napišeš sonet.

Pesem. († Srečko Kosovel.)

Temni blesk gladine, Kot da so se v pramolčanje
zamišljene senčne globine — ognile neme sanje,
nekdo vesla skozi molk jezera, včeraj skrite, osamele,
tišino za tišino odstira. so v spoznanje zaživele.

V samotni tišini, v senci dneva,
kjer se duša duši razodeva,
v senci zeleni, v poltemi
izpustil bi veslo... uprl oči...

Ženska izobrazba in moda. (Thea R.)

ena je sporedno z napredujočo civilizacijo brez dvoma storila v načinu oblačenja velik korak naprej. K temu je mnogo pripomogla ženska emancipacija, ki ji je odprla pot k raznim poklicem, kjer se je morala oprostiti vseh težkih in tesnih oblačil, obloženih s celimi kilogrami razne navlake, ki so imele namen pokazati zunanjemu svetu njeno bogastvo in domišljijo. Velik vpliv na žensko modo očituje ženska izobrazba. Nikakor ni tu mišljena

neka gotova stopnja šolske izobrazbe, kajti znano je, da je danes lahko akademsko izobrazena ženska ravnotako neokusno, ali z drugimi besedami, neorganično oblečena kot navadno kmetsko dekle v dajni hribovski vasi. In kakor je pozdraviti napredek na tem polju, tako je treba z obžalovanjem pripomniti, da je potrebno današnjemu ženskemu svetu še dokaj več uvidevnosti, razsodnosti, splošno rečeno gotove izobrazbe, ki jo bo vzposbila, da se bo naučila oblačiti se funkcionalno, od govarjajoče njenemu ekonomskemu in socialnemu položaju tako, da bo po svoji zunanosti resnično odgovarjala sodobnemu modernemu duhu. N i m o d e r n a še ona ženska, ki zbira doma modne časopise, in tudi ne ona, ki si za drag denar nakupi v modnih trgovinah najbolj razkošno modno blago in modne predmete. M o d e n biti se še ne pravi biti moderen v pravem zmislu besede. Le maloštevilne žene se zavedajo, da je treba za moderen način oblačenja neke gotove kulture in vzgoje. To velja za ženske vseh slojev, najsi bo meščanka, proletarka ali kmetica. Povsod se opaža

na njih zunanosti pomanjkanje razumevanja za organično zvezo med posameznimi deli celokupnega oblačila. Naj navedem nekaj primerov:

Kmetško dekle v obleki najmodernejšega kroja z ruto na glavi, ob slovesnih prilikah v pristni narodni noši s shymmi čevlji na nogah. Dama meščanskih krogov pozimi v težkem kožuhastem plašču, obuta v lakaste al baržunaste čevljičke (iz nevednosti, da spadajo ti le v plesno dvorano, salon in slično) ter najtanjše nogavice, poleti pa s slamnikom na glavi, okoli vratu košato boč. Gospodična z modernim plaščem in slamnikom, ki je bil v modi pred desetimi leti, poln cvetlic in pentelj. V gozdu po mehkem zelenem mahu ponosno stopa z belimi čevlji proletarka.

Vse to bije v oči modernemu izobražencu na cesti, v kavarni, v raznih lokalih in v prosti naravi, ves ta nebitveni kontrast v formi in materiji ga silno moti.

V tem oziru bi bile poklicane razne ženske izobraževalne organizacije in društva, da izpregovore nekaj v tej smeri, zlasti pa razni popularni časopisi in modne revije, da bi podale ženam nekaj pouka, nekaj vpogled v pameten in resen način oblačenja. Ni vse moderno, kar prinesejo modni časopisi, ni vse praktično, kar se servira ženam potom pariških modnih listov.

Ženska, ki hoče biti resnično moderna, naj bi vpoštevala sledeče:

- 1.) Obleka je sredstvo, ne pa življenjski cilj človeka.
- 2.) Sredstev, ki so ji na razpolago, naj ne porablja potratno in nepremišljeno, temveč naj skuša z najmanjšimi sredstvi doseči največ v izrazu obleke. (Tudi proletarki je dana možnost, da se moderno, t. j. duhu časa primerno oblači.)
- 3.) Ženski je potreben čut (ki se lahko izobrazí in privzgoji) za materijo in barvo. Ženska lahko voli močne in karakteristične barve. S tem dá izraza življenjski energiji. (Slabotne ženske nimajo poguma izbrati si silnih barv).
- 4.) Potrebno je znanje o sestavi barv, kako se one med seboj spajajo in odbijajo. Največji kontrast, pravilno uporabljen, vsebuje najlepšo harmonijo.
- 5.) Znati je treba uporabljati razne vrste materije in jih pravilno sestavljati.
- 6.) Kroj obleke naj odgovarja strukturi telesa.
- 7.) Ves izraz modernega človeka teži za enostavnostjo. Isto tendenco naj zasleduje tudi ženska obleka. S tem odpadejo vsi nepotrebni našivi, ornamenti itd., ki kvarijo celoten vtis in učinkujejo na modernih krojih jako malenkostno in smešno.
- 8.) Moderna žena naj ne uvaža v modo razne «stile» preteklih dob.
- 9.) Oblačiti se je treba starosti primerno.
- 10.) Vsaki funkciji, ki jo vrši žena, naj odgovarja njeno oblačilo. Ženska naj ne rabi pred štedilnikom promenadne obleke, na gore naj ne hodi z visokimi petami.

11.) Vsi posamezni deli oblačila naj tvorijo organsično celoto.

12.) Kar pride v modo praktičnega, naj sprejme kot tako, ne pa kot »modo« v ožjem smislu besede. Če so na pr. v modi kratki lasje, kot bolj prikladni od dolgih, si naj ne pusti čez leto dni, ko pridejo kratki iz mode, rasti zopet dolgih.

13.) Istotako naj vpoštevata ženska pri vseh drugih oblačilnih predmetih vedno le praktično stran. Vse, kar ne odgovarja gotovemu namenu, naj zavrže, čeravno je moderno.

14.) Ženska naj se zaveda svojega resnega stališča, zato naj ne sprejme vsake moderne bedarije, ki pride iz degeneriranega Pariza.

15.) Nakita, ki ga modne žene smatrajo kot brezpogojen atribut njih toalet, moderna ženska ne nosi. Vse te verižice, korali, prstani in zapestnice so ostanki divjih in barbarskih narodov, ki jih je prevzel v nošo človek kulture, ter tudi menjal zmisel prvotne rabe. Žena civilizacije naj pokaže svoje bogastvo v izobrazbi, ne pa v nakitu.

S tem bi bilo v glavnem podano nekaj navodil kot nekaka baza pouka za nezavedno in malo ali nič izobraženo ženstvo v zmislu modernega načina oblačenja. Žena je danes v tem oziru prepuščena ali sama sebi ali pa modnim ateljejem — če ima namreč sredstva na razpolago. Naj velja pravilo: ženska, ki kaže na vseh poljih umevanje za resno dobo, naj pokaže to tudi v svoji zunanosti. Eno glavnih napak očituje ženska moda: ona ne kaže nikake stabilnosti, kakor na pr. moška moda, niti takrat ne, kadar prinese v rabo praktičnost. Vzrok tega pojava tiči deloma v socialnem položaju, v katerem se nahaja sodobna žena, deloma v njeni nesamostojnosti in neizobrazbi. Vedno, vsak dan nekaj novega, drugačnega, samo da se ženska uveljavi; to pa zato, ker večina nima drugih interesov ali drugih opravil, da bi svojo aktivnost in ekspanzijo na drugi način in na drugih poljih izkoristila. Vsled tega postane nehote žena sužnja mode in vseh njenih bedarij. Velik del krivde odpade tudi na moža, ki mu prija, če je njegova žena prva med modnimi punčkami, dasi ga s tem olajša za težke tisočake. Mesto da bi ji nudil nekaj več kot samo toalete, nekaj tudi v intelektualnem zmislu, da bi tako obrnil njeno pozornost na nekaj višjega, jo pusti tavati v temi, samo da je on »gospod«, ona pa njegova »lepa sužnja«.

Pariški krojači ne računajo slabo z vsemi temi faktorji, zato se njih diktatura vedno dobro obnese.

Toda časi se izpreminjajo. Ne bo žena ostala na vekomaj neizobražen in nesamostojen član družbe, kot je še danes, — tudi ne vedno igrarica in sužnja moža. Ko bo ženska našla nadomestilo za vse to, kar ji danes služi kot življenjska vrednota, se bo tudi ona otesla diktature in vpliva modne norosti, ter si bo skušala potom resne, resnično moderne zunanosti zagotoviti spoštovanje in vpliv v moderni, trezni človeški družbi.

V polju. (Gustav Strniša.)

Kadar hodim v žitnem polju,
sejem seme misli tihih;
duh v vetrovih, srčnih dihih
ga raznaša po podolju.

Jasne misli, kleno zrno
našega življenja žita;
saj pod grude skorjo črno
smrti sta in življenje skrita —.

Žito gledam: seme vstaja
in stoteri sad pojanja;
pošumeva in oznanja
prerojenje, pesem raja —

Žitno snopje, zlata krona,
biserje, blesteče zrno;
glejte njivo, kačo črno,
kdo ji vzame zlato krono?

Ej, ženjica, lepa Majda,
saj že žanje zrelo žito,
in odnaša težke snope
smehljajoča in vesela.

Zapuščena. (Albin Čebular.)

(Pesem v prozi).

Prižiga se večerna zarja...

Kar razpustiła bom ebenovino las, se naslonila na odblesk, ki me posipa z rožami in boža z žametom kakor galebe, kadar se kopljejo v godbi ustajajočega jutra.

Prišel je in rekel: — Cesta se je razklenila. Gluh in nem sem moral priti po slovo, ker borba s samim seboj se je razpenila; ali ljubezen nje je plamen, v katerem sem ujet —.

Morje šumi... valovi pljuskajo ob obrežje tik mojega večernega plašča, podrhtevajo na gladini, slični mojemu nemiru, ki je kakor ptica, kadar se potaplja mrak v dan.

Njega še ni...

Pričakovanje je strašnejše od smrti!

Priveslal je mesec in oškropil nebo z zvezdami...

Njega ni.

Sence oljk in cipres so krotke, ker že dolgo ni bilo vetra.

Pesek škriplje — ah, le misel mi je bolna!

Aroma njegovega telesa me obkroža — ah, saj diše le rože!

Je-li to njegov glas, zvoneč kakor srebro? Prav kakor njegov je, ali daleč je še od njega. Žuborenja, zakaj me mučite, in boli?!

O, pridi, tolažnik, in me izvedi iz tega prokletstva muk!

Rosno mi je oko. Naj se razjočem kakor dete, da bom izpila časi vsaj grenkobo do roba.

Zagrebla bom obraz v trnje, si iztrgala srce in ga ovila z žerjavico, samo da bom oslabila vsaj za misel z bolečino bolečino moje duše.

O, noč, ti si morilka mojega pokoja, plazeča se okoli mene — zloži krvave kremplje!

Nekdo je pristopil, jo prijel za roko, izvedel na polje, kjer valovi žito in mak, med livade, kjer se love pisani metulji, in v šume, kjer pretakajo zlatokljuni svoje pesmice.

Prebudila se je nekje, daleč, in zagledala pred seboj tistega, kateri ji je polagal roko na vroče čelo, poljub na srce; razgovor se mu je pa sločil od solnca do sreče.

Ko je vprašala tolažnika po njegovem imenu, ji je bil odgovor: — Čas! —.

IZVESTJA

PO ŽENSKEM SVETU.

III. Občni zbor »Ženskega dobredelnega Uduženja v Trstu. (Konec). Poročilo prosvetnega odseka. Delo prosvet. odseka se je letos vršilo skoro izključno v prilog našemu listu »Žen. sv.». Drugih publikacij Uduženje v letošnjem letu ni izdalo in tudi s predavanji je kazalo v prvi polovici lanskega leta slabo. Konečno se je odboru vendar posrečilo dobiti nekaj izvrstnih predavateljev, medicincev oz. zdravnikov, ki so predavali po vrsti v tečajih pri Sv. Jakobu, Rojanu, Sv. Ivanu in Sv. Križu. Predmet predavanj je bil izbran izključno iz zdravstva, t. j. o tuberkulozi, o spolnih boleznih, o alkoholu in o negi dojenčka. Vsa predavanja so najlepše uspela, kar naj nam bo v dokaz, da so naše žene željne pouka.

Tajnica je dalje poročala o uspehih društvenega glasila, ki se širi s takšno naglico, kakoršne si niti najdržnejše med nami niso mogle predstavljati. Od prvotne naklade 2500 iztisov je v drugem letu narasla naklada na 4000, v tretjem na 7500, letos se je pa ta naklada zvišala celo na — 12 000!

To je ogromen uspeh, kakoršnega gotovo ne more pokazati noben drugi slovenski mesečnik. »Naš list je naš ponos. Toda pomislimo samo, koliko je še naših žen in naših deklet, ki se tega ne zavedajo in ki lista ne kupujejo in ga ne naročajo. Če bi nam bilo mogoče dopovedati vsem našim ženam in dekletom, kako velikanskega pomena je za nas Slovenke in posebno primorske žene naš »Ženski svet«, kakor bi to srčno rade storile v njihovo korist — verujte, da bi se tedaj število naše naklade kmalu podvojilo in bi tako še doživele, da bi lahko štele »Ženski svet« med najbolj razširjene ženske liste sploh. Ko bi mogle zaklicati vsem našim sestram: Slovenska žena: uspeh tvojega lista bodi merilo tvoje ponosa, tvoje kulture in narodne zavesti! — Ve vse, ki sledite od blizu razvoju in uspehu našega lista, ki stojite kot članice Uduženja našemu glasilu najbližje, ve ste v prvi vrsti poklicane, da širite in priporočate »Ženski svet« vedno in povsod. Naj ne bo prijateljice ne znanke vaše, ki ga ne bi imela. Hočete napraviti svoji sorodnici, svoji prijateljici koristen dar? Naročite jo na »Ženski Svet«. Ne plašite se, če ne sprejme prve številke z navdušenjem. Ko bo dobila par števil, ga bo vzljubila in ne bo mogla več biti brez njega. O tem nam svedočijo neštevilna pisma, ki jih dobivamo od vseh strani ne samo ožje in širje domovine, marveč, lahko rečemo, od

vseh strani sveta. Saj so ravno te, po daljnem svetu razkrojene sestre naše, naše najboljšje prijateljice, ki vedo najbolj ceniti svojo materinsko besedo, ker večkrat nimajo prilike slišati je. In kakor se človek navadno zaveda svoje sreče šele tedaj, ko jo je izgubil, tako se je dogodilo najbrž tudi manskateri izmed naših deklet, da je šele tedaj vzljubila svojo domačo govorico, ko ni imela več možnosti slišati je. Ko se mora dan za dnem mučiti s težavnim tujim jezikom, tedaj šele izprevidi, kako sladka je materina beseda. Lahko torej rečemo, da s svojim listom ne nudimo le poduka in razvedrila, ampak da je manskateri naši ženi, ki je prisiljena zapustiti svoj dom in bivati v tujini, v tolažbo in veselje. Tudi to trdimo lahko na podlagi mnogih prisrčnih pisem, ki jih dobivamo od naših žen in deklet iz tujine. Omeniti moram pri tej priliki neko našo prijateljico iz Divače, ki naroča list za 5 železničarskih žen, ki so jim moške prestavljeni v notranjost Italije in bodo morale v kratkem za njimi. Pismu je bila priložena tudi naročnina in celo preplačilo za tiskovni sklad. Vsa čast takim ženam!»

Tajnica bi rada omenila nekatere kraje, ki se prav odlikujejo s številom naročnic, toda je to opustila, da bi se ne zgodiла komu krivica. Težko je razsoditi, kateri kraj bi zaslužil prvenstvo, ker odločujejo tozadevno večkrat razven števila prebivalcev tudi različne materialne razmere in razne druge okoliščine. Med najboljšimi plačnicami v Julijski Krajini se odlikujejo Idričanke, ki so zelo vestne plačevalke, pa tudi nekateri manjši kraji, katerih pa ne bomo posebej navajale, da komu ne storimo krivice.

V tržaški okolici je šlo s početka precej težko. Tu so dekleta zmožna laščine, vajuena so bila tujih listov in so se bolj počasi oprijemala svojega. Danes moremo z zadovoljstvom konstatirati, da so se tudi okoličanke zavedle svoje dolžnosti in od vzame danes samo Trst s Spodnjo okolico eno četrtino vseh naročnic v Julijski Krajini.

»Večkrat čujemo opazke, da moramo imeti velikih dobičkov, ker imamo tako veliko naklado. Denarni promet je pri takem podjetju res velik, pomisliti pa moramo, da se je cena papirja od početka do danes dvignila za preko 40%, tisk pa še za 10%, tako da stane danes tisk in papir za list preko 50% več, nego nas je stal v početku, a me nismo še niti enkrat zvišale naročnine, medtem ko so jo zvišali vsi listi in v Italiji, nekateri celo dvakrat. Poleg tega

je list izhajal v začetku na 24 straneh in brez priloge. Drugo leto je list dobil priložnost. V tretjem letu je bila priloga povečana in se je list razširil od 24 na 32 strani. Letos imamo list na 32 straneh, naše naročnice so dobile barvano prilogo o veliki noči, majska številka je pa prinesla krojno polo, ki ima risbe tudi na drugi strani, kar je znatno povečalo stroške za litografijo. Tudi slik prinašata list in priloga več nego prej. Kljub vsem tem ogromno povečanim stroškom smo ostale vedno pri isti ceni in naročniki, kar priča, da smo dobiček, ki smo ga doslej imele pri listu, vedno obrnile le listu v prilog. Ni nam do tega, da kopičimo kapitale, pač pa nam je do tega, da se list dviga vsestransko in da prode vsled svoje nizke cene v vsako slovensko hišo. — Če se bo pa list enkrat tako dvignil, da ga bomo lahko izdajale v še popolnejši obliki in da nam bo vendar še kaj ostalo, bo odbor gotovo vedel, kako obrniti ta denar. Naš dobrodelni odsek ima toliko potreb in tako pičila sredstva.

Zato naj tu poudarim: kdor podpira naš list, nam ne le pomaga vršiti važno kulturno delo, ampak tudi pomaga Udruženju, ki se bo šele tedaj lahko udeleževalo tudi na socialnem polju, ko bo moglo računati na stalno denarno podporo od strani lista.

Poročevalka je zaključila svoje poročilo s toplo zahvalo vsem sodelavcem in sodelavnikom lista in priloge, vsem poverjenicam po deželi in sploh vsem, ki so na katerikoli način pripomogli »Ženskemu svetu« do tako sijajnega uspeha.

Velesajmska razstava »Slovenska žena«, katero je priredilo ljubljansko »Splošno žensko društvo« ob svoji 25letnici, je bila pravo kulturno svetišče, ki ga je zgradila in uredila pristna ženska dobrota in ljubezen, skrbnost in marljivost. Vsi listi so se izrazili o njej z velikim občudovanjem in pohvalo; najizčrpnije pa je pisala v »Slovincu« gospa I. K. Obseg našega lista nam žal ne dovoli, da bi objavile njen popis doslovno, zato ga podamo tu le v izvlečku.

Naša prva ženska razstava izpričuje, da je bila in je slovenska žena po svojem srcu in stremljenju visoko kulturna.

Aranžma razstave — zamilsel akad. slikarice Helene Vurnikove — je odličen; členovit, pa vendar sistematičen in pregleden.

Mimo žive cvetlične preproge se obrnemo naravnost v ospredje. Tu najdemo predvsem slike dveh žena, ki sta uvedli slovensko ženstvo v javnost: Marija Murnikova-Horakova in »Visoška gospa« Franja Tavčarjeva. Dalje se vrste slike ostalih slovenskih narodnih karitativnih in kulturnih delavk in umetnic, spodaj pa je po strokah razvrščena slovenska ženska književnost od prvih početkov do danes. Vsekakor ne iz-

črpno in velja prav posebno za ta oddelek, da je nujni del razstave brošura »Slovenska žena«, ki jo bistveno izpopolnjuje. Tako najdemo v brošuri zabeležene vse slovenske žene, ki so prešle v zgodovino.

O sposobnosti in samostojnosti slov. žene v gospodinjstvu priča dejstvo, da si ni veliko izposojala iz tustvarne tuje literature, marveč si je z razvojem našega gospodarstva in kulture sproti sama ustvarjala potrebne knjige. (Magd. Pleiweisova - Knafelčeva, S. M. Lidvina Purgarjeva, M. Luitgarda Rihar, S. Felicita Kalinšek, Minka Govekarjeva.) Tudi o ženskih ročnih delih, krojenju in šivanju so izšla samostojna dela (Stampfijeva, Ranzenbergova, Martelančeva). Temu se pridružujejo nešteti članki, notice, navodila, ki so izšli v raznih slovenskih gospodinskih listih, prilogah in drugih publikacijah izpod peres kakor čebelice pridnih naših žena in deklet: Pečetove, Remčeve, Govekarjeve in mnogo drugih.

V početku leposlovne ženske književnosti se nemaljšivo sveti ozvezdje: Turnograjska, Pesjakova in Pakkova; njihova dela in spominki so na razstavi žal le skromno zbrani, toda brošura izpopolnjuje mnogo vrzeli. — Zanimivo je, kako v poznejši dobi, ko se izpreminja socialni ustroj in uveljavlja demokracija, preide pero iz rok slovenskih aristokratk v roke nadarjenih žena širokih ljudskih vrst. Najznamenitejšo po številu svojih del in svoji močni, izrazito umetniški osebnosti so nedvomno: Zofka Kvedrova, Lea Faturjeva in Marija Kmetova. — V skrbni sestrski ljubezni združuje razstava z navedenimi dela ali vsaj imena vseh ostalih slovenskih pisateljic in pesnic: M. Elizabete, Marice Nadliskove-Bartolove, Utve-Prunkove, Vide Jerajev itd.

Polpna je zbirka slovenskih ženskih listov. Pri tem je zanimivo, da je naša doslej ta panoga slovenskega tiska ugodna tla samo v Trstu: Prvi slovenski ženski list — »Slovenka«, 1897—1903. — se je rodil v Trstu in doživel dobo šest let...; poslej so vsi podobni poizkusi, bodisi katerega koli ženskega tabora, ponesrečili, dokler ni leta 1923. začel zopet v Trstu izhajati »Ženski svet«, ki je tako srečno ubral svojo pot, da ga je z veseljem sprejelo vse slovensko ženstvo.

Lepa je vrsta naših gledaliških umetnic in glasbenic.

V umetnostnem oddelku zro na nas z velikih portretov resni, značilni obrazi redovnic, kakor se na tej razstavi sploh ne moreš izogniti redovnicam, pa se obrni sem ali tje... Med 74 slikami in drugimi predmeti (porcelan, prapori), ki so tu razstavljeni, čitaš domalega vsa imena slovenskih upodabljalčev umetnic, posebno iz starejše dobe.

Dragocena je zbirka starin in drugih čudovitih ročnih del, ki so jih iz svojih zalog razstavile ljubljanske in škofjeloške uršulinke. V samostanih je bila umetnost od nekdaj doma.

Miza z velikimi folianti — slovenska slepčevska knjižnica! V njej so zastopana najboljša dela naših književnikov — 21 knjig, 3 knjige so nabožne vsebine, 1 gospodarske. Vsa ta dela so črko za črko prenesle v Braillovo pismo poštvovalne slovenske učiteljice in druge žene ter odprle našim bednim slepcom vrata v čudolepi duševni svet najboljših naših umetnikov. Pobudo za knjižnico je dala učiteljica slepih Klara Vrhunčeva, izvršila pa je zamisel prof. Skabernetova.

«Zveza delavskih ženin deklet» je mogla razstaviti le svoje organizacijsko delo. Pojasnilo k temu daje «Ženski list», ki je napisal za to priliko med drugim:

«Delavske žene žal ne moremo razstaviti materijelno dragocenih umetnin, ker mnoge nismo bile tako srečne, da bi bile dobile za to teoretično podlago... Lahko se ponašamo, da je ogromen del vseh domačih izdelkov, ki jih vsako leto razkazuje ljubljanski velesejem, delo ženske delavke. Skoraj ni industrijske panoge, kjer ne bi žena delavka dokazala svoje zmoglosti. Tudi rudo in premožmočnejšo znojnost. Kaplje žene-delavke... Pri poljedelstvu in živinoreji se muči od rane zore do pozne noči kmečka žena in delavka.»

Slovensko žensko šolstvo po današnjem stanju nam predločuje tabele, a natančen pregled njegovega razvoja od najskromnejših početkov koncem 18. stoletja do današnje zglede višine dobimo v brošuri «Slov. žena».

Med dobrodelnimi ustanovami, pri katerih iniciativno sodelujejo ženske, se je udeležil razstave Zavod za socialno higieno, zaščito dece v Ljubljani; razstavil je otroško posteljico z vso opremo in tabelarni pregled svojega ustroja o bolniški streežbi v Sloveniji, ki jo oskrbujejo doslej izključno redovnice.

Ženski sport zastopajo poleg «Atene» v sestrski slogi planinke, Sokolice, Orlice, skavtine.

Ženska ročna dela razstavljajo razni zavodi, šole, društva in zasebniki (Lapajne); državni osred. zavod za žensko obrt je v posebnem oddelku razstavil dovršene primere klekljanih, filetskih in raznih drugih ročnih del.

Narodne noše zavzemajo dva oddelka in so zastopane polnoštevilno. — Toplo se dojmi pogled na pristno opremljen stari slovenski dom, z veseljem sežeš po «malih kruhkih», ki so jih za to priliko spekle ljubljanske in škofjeloške uršulinke.

V ostalih oddelkih razstavljajo razne slovenske obrtnice in trgovke: Sarčeva, Aleševčeva, Franzlova i. dr.

Taka je torej bila v površnih potezih prva slovenska ženska razstava. Pomanjkljiva in nepopolna v marsičem, a na splošno vendar zvest izraz slovenske žene.

Prava zlata jama podatkov o žitju in snovanju slovenske žene v zgodovinski dobi do današnjega dne pa je že prej omenjena knjiga «Slovenska žena». Tu je na 274 straneh zbranega toliko dragocenega materijala o udejstvovanju slovenske žene v vsem našem narodnem življenju, v naši civilizaciji in kulturi, da gre gospej Minki Govekarjevi, ki je dala pobudo za celo stvar, ki je delo organizirala in knjigo uredila in deloma spisala, nevenljiva zasluga.

Posebnega priznanja je vredno dejstvo, da so ženski krogi, ki so priredili to razstavo, kljub svojem nasprotnemu svetovnemu naziranju vendar delovali složno in so tako lepo uveljavili pravo sestrsko solidarnost.

MATERINSTVO.

Zakaj pravzaprav povijajo otroka? Zdi se, da iz navade, zato ker so otroka vedno povijali in ker se taki in mnogi običaji prenašajo od roda do roda, iz stoletja v stoletje. Kakor je delala mati, tako dela hči. Le malokatera samostojno misleča se otrose neprikladnih, starih navad, ki ovirajo razvoj otroka. Redke so matere, ki uvidijo, da je povijanje pravzaprav velika muka za otroka. Tesno, tesno povite nožice, da se ne skrivijo, da ne brcajo! Kdo povija mladiče v živalstvu? Naravno se razvijajo in vendar so nenormalnosti le redek slučaj. Pa otrok! Komaj zagleda luč sveta, že pritiskajo na njegovo svobodo, mu ovirajo razmah.

Naj se toraj povijanje popolnoma opusti? Vsaka razsodna mati ima svoje lastno prepričanje, a podajam tu par navodil iz lastne izkušnje mladim mamicam.

Prvi čas, zlasti ako se rodi otrok v zimskem času, je potrebno, da se povije. Prve tri dni povij otroku tudi ročice, da ne bodo silile vedno k očem kakor v materinem telesu, a le tri dni, potem dovoli, naj se ž njimi prosto zabava. Prve tri mesece povijaj, a ne tesno, otroka le zato, da ga lepše držiš v naročju, kar traja $\frac{1}{4}$ —1 uro, kajti te tri mesece je bolje, da otrok počiva in spi, ker se uspešneje razvija. Mnoge matere razvadijo že v teh mesecih svoje otroke, zlasti prvorojenca; ne privoščijo mu miru, neprestano ga pestvajo in se ž njim igrajo. Pozneje se pa pritožujejo, da je otrok siten, da nič ne spi, da je nemiren itd. Seveda, ne mislijo na to, da so mu že koj prve mesece omejele naravni razvoj živčevja. (Prva

stopnja k nervoznosti je slabo duševno razpoloženje, večno vznemirjanje in jeza noseče matere, druga isto duševno stanje doječe matere, tretja pa kratenje otrokovega spanja v prvih treh mesecih). Ko sem neko mlado mater opozorila na to, da jej otrok premalo počiva (prvi mesec), mi je odgovorila: bo bolj bister in čvrst, ako takoj spoznava okolico!!

Med spanjem bodi otrok nepovit, svobodno naj razteza nožice zlasti poleti, ko je le malo pokrit. V zimskem času mu napravi toplo srajčko, ki sega preko nog, (spodaj skupaj sešito, podobno vreči, zapne se z gumbi od nog do vratu) in odeni ga z volнено odejico in s pernico. Le mnogo zraku in svetlobe in dovolj spanja, da bo dete zdravo in živahno.

Hrana, primerna otroku do sedmega meseca, je pač edino le mleko. To je tako naravno in samoočebno umevno, da ni potrebno posebno razmišljati o tem. Saj je skrbela narava sama za to. Čemu se zbira v materinih prsih mleko? Ob materinih prsih se otrok napoji in segreje. Kako udobno mu je bilo v materinem telesu. Te prijetne toplote mu ne nudi niti najudobnejša posteljica, zato je njegovo mesto prvi čas še vedno le ob materinih prsi, a nikar razvaditi otroka, da bi vedno sesal. Doji ga le vsake 3 ure. Mati, ki se drži strogo tega reda, se bo zato veselila ob zdravem otroku.

Velike važnosti za razvoj otroka je tudi kakovost materinega mleka. Od pravilne materine prehrane je odvisna dobrota mleka. Doječa mati naj ne uživa le beljakovin, umestnejše so močnate jedi, sadje, zelenjava. Da ne ošibiš in da bo čez noč dovolj mleka, pij zvečer, predno ležeš, čašico kakava na mleku kuhanega, katerega vlivaš polagoma na rumenjaki zmešan s sladkorjem. Mati, ki se hrani z mesom in s pivom, bo dojila otroka le malo časa, dočim ga bo ona, ki uživa močnate jedi, jagode, sadje, maline, mleko, zelenjavo, orehe, ptičje meso, dojila do desetega meseca, in bo sama cvečča in zdrava.

G.

HIGIENA.

Uničujmo muhe! Muhe ne spadajo v hišo. Roj muh v hiši je znak nesnažnosti in kulturne zaostalosti. Muha je najbolj odurna žuželka, s katero prihaja človek v dotiko. Žaredi se v nesnaži in živi v nesnaži; zapušta jo le, ko udara v stanovanje, da okuži človeku hrano in širi bolezni.

Hišna muha je vztrajen požeruh. Plazi se po površini jedil in na teh izletih utegne nositi s seboj, zlasti na kocinah nog, klico nalezljivih bolezni, katero je pobrala drugje. Ko poseti muha mizo, odlaža to nevarno snov na hrano. Ako gre taka okužena hrana v želodec, se utegne razviti kaka nevarna bolezen.

Kjer se morejo muhe mirno gibati med straniščem in jedilno mizo, lahko okužijo vsako vrsto hrane, zlasti mleko. Zgodilo se je večkrat, da so epidemije tifusa in legarja imele svoj pričetek v mlekarnah, ki niso bile preskrbljene s potrebnimi sredstvi za odstranitev odpadkov. Hrana, ki jo kupite v prodajalni, prenapolnjeni z mulami, je tudi lahko okužena in more povzročiti kako bolezen.

Druga jako navadna infekcija, ki jo muha prenaša, je poletna driska (diarrea). Ta bolezen se bolj poprima otrok, ali tudi odrasli so ji podvrženi. Zato se po vaseh, kjer je vse polno smetišč, tako hitro širi driska.

Vse hišne smeti bi morale biti v posodah, v katere naj ne prodira ne zrak ne voda, opremljene morajo biti s tesno zapirajočimi se pokrovi, tako da ne morejo do smeti ne muhe ne druga golazen. Nakopičevanje smeti okoli hiše je najbolj pripravn za zarezanje muh in tudi javna smetišča utegnejo biti dobrodošlo zarezališče. Neomrežena hiša in neobvarovano stranišče izven hiše ustvarjati nevarnost, ki je nikaka družina ne bi smela prenašati. V bolezni treba zlasti obvarovati spalnico, kjer bolnik leži, posebno ako je kaka nalezljiva bolezen. Na kmetih treba zlasti paziti na hlev in mlekarno. Muh ne bi smelo biti v prodajalnicah, pekarnah in v drugih prostorih, kjer se hrana pripravlja.

Pri nas imajo po kmetih še marsikje odprta stranišča in kupe nepokritega gnoja blizu hiše. Nihče ne pomisli, da prenese muha vso to nesnago na mizo; res, da v mali meri, ali že v najmanjšem delcu nesnaga tiči lahko stotine in stotine nalezljivih bolezenskih klic. — Sosedov otrok ima drisko. Muha jo prenese z njegovega odpadka v obliki neznatne točke na kruh ali mleko ali obgrizeno jabolko, ki ga otrok baš uživa — in pojedel je bolezen! Kmalu oboli tudi naše dete — in mi se čudimo, kako in zakaj je obbolelo!

Gubančenje čela. Gube na čelu napravljajo marsikaterim preglavice, ker so oznake starosti. Toda gube na čelu niso vedno znamenje starosti; marsikatera, ki je še mlada, ima na čelu mnogo gub. To izvira iz razvade, ki se je ugnezdila že v otroških letih. Marsikateri otrok ima namreč grdo navado, da venomer gubanči čelo, bodisi ker hoče posnemati odraslega človeka, ali iz katere druge otroške hudomušnosti. Zato treba otroku to razvado iztrebiti. Takim otrokom denejo na čelo v navpični smeri s čelnimi gubami po enega ali več 1—2 cent. širokih obližev (od zgoraj navzdol). Ako jih nosijo otroci dalj časa, (seveda samo doma), se odvadijo gubani čelo ter se s tem izognejo pozneje preranim gubam na čelu.

—n.—

Komarjev pik. Zmoči si ga z vodo ali s slino, potem vtakni moker prst v sol in si ž njo naokroglo masiraj ranico, kamor te je picil komar.

GOSPODINJSTVO.

Vlaže kleti pokvarijo pridelke, posebno pa sadje, da sploh ni več užitno. Nekateri si pomagajo s tem, da zadelajo po kletih vse špranje, potem pa zakurijo sredi kleti pečico ali pa zažgo šop slame. Seveda je treba potem dobro prezračiti.

Milo imej vedno na suhem, najboljšje je na peči. Presušeno milo bolj izda kot sveže, ki se kar nagloma speni in se ves komad takorekoč stopi.

Lesen škaf ali čeber kmalu teče, če se les napoji in napne. Popari ga z vrelo vodo, potem ga pa napolni takoj z mrzlo vodo, da se les ne posuši. Tako si pomagaš v naglici, da se ti posoda ne sesuje.

Likanje ni delo pri luči ali o mraku. Likati moramo na zračnem, svetlem in mirnem prostoru. Če je likalnik umazan, ga najlepše očistimo z usnjeno krpo. Barvanega blaga ne likaj s prevročim likalnikom, da ne obledi. Nekateri rabijo namesto oglja jelkove češarke (ne smrekovih), ker dajo močno vročino. Samo če se ne kadi preveč!

Kako lupiš jabolka kakor kuhan krompir? Namочи jih eno minuto v vreli vodi, potem se jim lupi koža kakor kuhanemu krompirju. Enako ravnaj s slivami ali češnjami.

Kako najdeš jajca na skrivnih gnezdih? Kokoš, ki nosi jajca na skrivnem prostoru, ujemi in če otiplješ pri njej jajce, jo natri na zadnjem delu črevesa nekoliko s soljo; tekla bo hitro na skrivno gnezdo, kamor ji sledi.

Da rokavice iz usnja ne postanejo trde, kadar jih pereš, dodaj vodi malo soli; to parkrat ponovi in prepričala se boš, da je usnje popolnoma mehko.

Preveč slan jedilom odtegneš sol, če pogrneš čez lonec čist prt in natreseš nanj pest moke. V nekaj minutah bode jed premalo slana.

Sol v kavi. Sol je sredstvo, s katerim se zboljšuje kava. Ako na primer na 15 g kave primešaš pol naprstnika dobro stolčene soli, je kava prav tečna.

Iz steklenic odstraniš neprijeten duh, če deneš vanje nekaj oglja ter ga pustiš nekaj časa v njej.

Mravlje, sicer prav pridne in zanimive živalice, so v stanovanju silno neprijetne. Posebno jim diši sladkor in vse, kar je sladkega. Iznebiš se jih, ako otareš s petrolejem mesta, odkoder prihajajo. Ali namoči gobo v sladkorno vodo, ožmi jo nekoliko in jo položi tja, kamor prihaja naj-

več mravelj. V kratkem bo goba vsa polna mravelj. Vrzi jo v krop in ponavljaj to postopanje. Namesto gobe uporabljaš s istim uspehom lahko kožo od slanice, ki jo položi v lonec in nastavi mravljam. Kožo z mravljami takisto popari. Tudi na sveže koprive rade gredo mravlje. Položi jih tja, kjer so mravlje, in jih vrzi potem v ogenj.

Šipe se ne smejo umivati z lugom, ker potem oslepe. Opranih oken ne suši na solncu, ker se ne učistijo, nego postanejo motne in jih boš morala še enkrat prati. Sploh nikoli ne omivaj stekla na solncu, torej tudi oken ne.

Slab duh po apnu in harvi ali po čem drugem preženemo iz sobe, če postavimo vanjo vreleha kisa. Najbolje je, če ga sploh v sobi vremo na samovarju. Jesih mora biti močan.

Parfum se pravilno rabi takole: Kani ga par kapljic na konec prstov ter se hitro namaži za ušesi, pod rameni, pod brado, zapestjo in po dlaneh. Potratnost je, če polivamo parfum po obleki, ker takoj izhlapi. Rožna olja v parfumu dajo iz sebe duh le, če so razgreta. Toplota po omenjenih delih telesa proizvaja zato v parfumu izraziti vonj. Parfum ne izhlapi, temveč ostane njegovo olje na koži. Ko kupuješ parfum, vzemi le najboljšega, treba ga je malo in duh ni nadležen.

KUHINJA.

Sveže ohranjene češplje ali slive. Poreži jih z drevesa tako, da se držijo peclji. Pazi, da katere ne pritiseš, ker je potem ne moreš shraniti. Vzemi glinast lonec in položi na dno par listov od vinske trte. Nato naloži češplje (najbolje takoj z drevesa), pokladaj jih gosto, na vrh pa deni zopet grozdne liste (lahko tudi par svežih češpljevih listov). Lonec sedaj dobro zapri in ga zakopli več kot $\frac{1}{4}$ m globoko v zemljo. Tako se ohranijo dolgo sveže. Kadar jih boš začela servirati, jih rabi hitro, da ne bodo ovenele.

Kumare (velike) v jesihu. Srednje velike, še bolj mlade kumare prereži v podolgasti smeri na dva ali štiri dele in jim odstrani seme in mehki notranji mozeg. Nasoli jih močno in položi za en dan v klet. Potem jih osuši s prtikom, naloži v kozarec ali v glinast lonec in vmes potrosi španskega črnega in belega popra v debelih zrnih, stolčnega gorčičnega zrnja, česna, redkvice (érne) in lavorja. Pa lahko tudi hrena v lističih in listja od višenj. Polij s prevretnim, mrzlim vinskim jesihom. Čez dva dni jesih odlij, prevri, ohladi in zopet polij na kumare. Tako zopet čez dva dni. Lahko še enkrat. Zaveži in ravnaj kot z vkuhanim sadjem, kar se tiče shrambe. Jesih vzemi

vinski. Pozimi imaš kumare za solato ali omako. Lahko pa kumare tudi kar cele olupljene, tudi največje, naložiš v sod ali v velike 10-litrske kozarce in naližeš, ko si jih seveda en dan v soli imela in potem obrisala, z neprekuhanim jesihom. Treba pa v tem slučaju parkrat v zimi jesih preminiti, odliti starega in naliti svežega.

Gobe. Prvi način. Gobe lepo osnaži. V to svrhu odstrani ž njih vso nesnažo, vsak količnik strohnel, gnil ali piškav kosček. Razreži jih na podolgovate ozke rezine, operi jih ter na cedilniku odcedi. V kozi razbeli pol žlice masla in pol žlice masti (za približno 1 kg gob); prideni $\frac{1}{2}$ dobro sesekljane male čebule in pest sesekljane peteršilja. Stresi v to gobe, primerno osoli in opoprjaj ter duši približno $\frac{1}{2}$ ure. Nekatere vrste gob so bolj trde ter jih je treba dalje dušiti. Zalativati ni treba z nikakoli tekočino. Servirajo se poleg pečenke, polente ali žgancev.

Drugi način. Gobe očistene kakor pri prvem navodilu, tekočina se pokuha, potem prideni $\frac{1}{2}$ žlice moke, da se zarumeni in nato zalij z juho ter nazadnje primešaj še pol kozarca kisle smetane. Ako nimaš kisle smetane, si pomagaš z mlekom, kateremu prideneš nekoliko limonovega soka ter vse pokuhaš. Proti koncu prideneš še en rumenjaki.

Tržaški način. V kozici razbeliš $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{4}$ litra olja, v katerem zarumeniš pol srednjevelike čebule. V to položijo osnažene in narezane gobe. Osoli in popoprjaj ter prideni prgišče sesekljane peteršilja, 1—2 razrezana lista zelene ter vse skupaj dobro pokuhaj, da se vsa tekočina izpari in se pokuha. Na ta način se rabi več zabele kakor drugače. Poleg serviraj polento. Ta način kuhanja gob je najbolj razširjen na Pri-morskem.

Močnate jedi, pripravne tudi za otroke.

Grisova pena. Zavri 1 l vode z $\frac{1}{4}$ kg sladkorja in 1 limono (sok in lupino). V to zakuhaj 10 dkg grisa, ki naj vre 3 minute. Potem pa utepaj to kake pol ure, da se lepo speni. Serviraj s sadjem. Otrokom gre ta jed jako v slast.

Rogljčki z marmelado. 24 dkg moke, 17 dkg surovega masla, 1 rumenjaki, 2 žlici smetane, 4 dkg sladkorja ugneti v testo. Počiva naj dve uri. Lepo razvaljaj, razreži na četverkotnike, napolni z marmelado in zvij v rogljčke (kifelčke) ter speci.

«Mineštra». V tržaški okolici in na Krasu sta običajni 2 «mineštri»: ječmenova in turšična.

Za ječmenovo «mineštro» brez kislega zolja vzemi $\frac{1}{2}$ kg govejega in $\frac{1}{2}$ kg svinjskega suhega mesa ter ju deni v lonec, ki je večji kakor običajni za juho. Poleg mesa deni 40 dkg ječmena in ravno toliko izbranega in opranega fižola ter nalij vode, do vrha. Vse skupaj naj vre dobre 3 ure. Ako je svinjsko meso mehkejša vrste, deni

ga kasneje kuhati, ker se drugače razkuha. Osoli primerno. Za uro, predno je kuhano, olupi 2—3 lepe krompirje, operi jih, nareži na kocke ter vrzi v mineštro. Nato še sesekljaj na drobno 5—10 dkg slanin, za dobro pest peteršilja in 2—3 stroke česnika, deni tudi to v lonec, da se vse skupaj dobro pokuha. Ako hočeš ječmenovo mineštro s kislim zeljem, kar je najbolj v navadi, skuhaj $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ kg kislega zolja ter ga priloži mineštri dobre $\frac{1}{4}$ ure, predno je kuhan, da se z zeljem še pokuha. Ako deniš zelje takoj v začetku, predno je fižol kuhan, ostane fižol trd.

Lahko tudi deniš zelje takoj, a potem treba pa fižol kuhati posebej in ga pridejati, ko je že kuhan. Konečno se po okusu deni v mineštro še nekoliko popra.

Ta mineštra zadostuje za 6 oseb.

Za turšično mineštro vzemi vse prejšnje sestavine razven zolja in ječmena. Mesto ječmena kuhaj $\frac{1}{2}$ kg prave koruze (stolčene) ter kuhaj z ostalim po navedenem načinu. Turšica je trša od ječmena in potrebuje dalj časa, da se skuha. Ako si pa hočeš prihraniti nekoliko kuhanja ter s tem prištediti na kurjavi, kar je uvaževanja vredno, deni turšico v vodo, da se namoči čez noč.

Turšico in ječmen moraš pred uporabo odbrati in odpahati pleve. Istotako treba tudi fižol dobro oprati. Priporočljivo je tudi, da se turšica in fižol polijeta z vodo v cedilu za juho, da se opereta.

Ko je mineštra kuhana, vzemi ven meso, nareži ga na koščke ter serviraj takoj z mineštro, da si ga vsak takoj zmeša z mineštro in je skupno, ker je tako okusnejše. Ali ga kar takoj narezanega prideni v mineštro in skupno serviraj. Tako se prav za prav dela po domačem običaju.

Obe mineštri sta jako tečni in redilni, zato se kot druga jed servira kaj lahkega, kakor lahka močnata jed, kompot ali samo sadje. Drugih prikuh itak ni treba.

Za deco: Mestni otroci, ki ne morejo dobivati dobrega mleka in zraka, so večkrat jako šibki in slabokrvni. Pri hrani so zelo izbirični in mati često ne ve, kaj bi jim dala, da bi jim teknilo, zlasti za v šolo. Pripravni in tečni so kruhki s sledečim navdom:

Poljska jajca: Zreži in sesekljaj prav na drobno 3 trdo kuhana jajca, kosček gosjih jeter ali pečena kokošja jeterca, malo čebule in masla, najboljša je gosja mast. Tej zmesi dodaj še malo popra in soli, pa namaži z njo koščke kruha. Vselej daj otroku dva koščka skupaj, da je nadev pokrit in si otrok ne maže rok ter mu ne pada nadev s kruha.

Testenine po tržaškem načinu. Testenine se morajo kuhati (makaroni nezlomljeni) v obilni slani vodi. In sicer jih denemo v vodo, kadar je močno vre. Kuhati se ne smejo predolgo, da niso premehe, potem

jih denemo na cedilo, da se popolnoma odtečejo. V njih ne sme ostati prav nič vode. Zabelimo jih obilno s parmezanom in surovim maslom. Surovo maslo raztopimo na hitrem ognju toliko, da se začne peniti in cvreti. — Zabelimo jih pa lahko tudi s sledečo omako:

V kozico denemo vse naslednje stvari mrzle: paradižnike ali pa njih marmelado, pol olja, pol surovega masla, prav malo se-sekljanega česna, čebule in peteršilja (vse troje lahko sekljamo obenem), soli, ščipec sladkorja in vodo. Pustimo, da na malem ognju počasi vre, dokler ne postane precej gosto, potem pa vlijemo na testenine in zmešamo.

Mezga iz borovnic. Borovnice so preproste, vsled svoje črniše manj uporabne, čeprav sicer najbolj zdrave. Tudi mezga nikdar ni tako fina kot marelična, in nikdar tako uporabna kot češpljeva. Štrudelj iz borovnic je dober — a to je pecivo za otroke. Na 1 kg borovnic se jemlje le $\frac{1}{4}$ kg do 30 dkg sladkorja. Kuhajo se ob neprestanem mešanju toliko časa, da sama voda do mala vsa izhlapi. Nazadnje šele se vmeša sladkor. Ta količina se kuha eno uro in pol. Lahko daš še cimeta, ki je prav dober v borovnicah. Toplo mezgo natlačiš v kozarec, po vrhu jo še s sladkorjem potresi in zaveži. Sicer pa: najemso se surovih, ki so najcenejše in največ zaležejo. Obenem opozorim na štrudelj iz borovnic, ki ne rabi drugega kot navadno testo, borovnice, sladkor, cimet in drobtine. Drobčin razmeroma več, — črnic ne preveč, ker so sočnate. Prav dober je, za otroke izboren. Drobline v masti prepraži.

Črešnjeva ali grozdna torta. Vzemi 28 dkg surovega masla in toliko v mleku namočene-ga belega kruha. Iz kruha moraš pa prej iztisniti mleko, da bo osuhen ali drobtinast. Temu primešaj še 10 dkg zmletih mandelnov, 6 rumenjakov in sneg iz 6 beljakov. Ne mešaj dolgo. Nazadnje še nalahko zamešaj češnje ali grozdne jagode, katere pa prej osladi. Lahko tudi rozine, te moraš prej naglo prevreti na vinu in sladkorju, da se napno.) Model za torto debelo namaži s surovim maslom in peči naglo na jako močni vročini. Daj toplo na mizo in potresi še s sladkorjem.

IZ NAŠE SKRINJE.

Makedonci. (Nadaljevanje.)

Staro in novo leto.

Zadnji večer starega leta se zbere vsa družina okoli ognjišča in čakajo polnoči. Najstarejša žena v družini vrže v žerjavico toliko pšeničnih zrn, kolikor je članov v družini. Dobra zrna v žerjavici pokajo in skačejo, to znači, da je iz njih izkočil kmet — za novo leto. (Njegovo dobro). Dobi se pa

tudi kako smetljivo zrno, ki ne skoči iz žerjavice, kar pomeni, da nekdo v družini ni ravno najpridnejši. Hišni starešina vzame s cvetjem okrašeno polence, udari ž njim vsakega člana dvakrat po ramenu, potem mu vošči veselo in srečno novo leto. Polence znači moč hišnega gospodarja, kateremu se vse pokori brez razlike. Cvet pomeni, da je pored strogosti gospodar tudi dober. Ostali mu poljubijo roko in voščijo takole:

Surova, surova godina = sveže novo leto,
Vesela, vesela, godina = veselo novo leto,
Golem klas na njiva = velik klas na njivi,
Golem grozd na loza = velik grozd na trti.
Crvena jabuka u gradina = rdeče jabolko na vrtu.

Živo, zdravo i veselo u nova godina = živi, zdravi in veseli v novem letu.
Gospode, daj = Bog daj.

Po vsi Makedoniji imajo staro navado, da igrajo zadnji večer pred novim letom kako igro za denar, bilo na karte, domino ali kaj drugega. Ako ima kdo ta večer srečo, pomeni, da bo celo leto srečen. V okolici Ohrida in Struge morajo na novega leta dan zaklati petelina za kosilo. Obvezna je tudi gibanica ali pita (pečeni štruklji). V pito se umesi zlata para. Gospodinja razreže pito na toliko delov, kolikor je družinskih članov. Srečeznu, kateremu pride pod zob zlati novc, pomeni še posebno srečo v novem letu.

Na Silvestrovo popoldne se oblečejo trije fantje: eden v medveda (običajno narobe obrnjen dolg kožuh, opasan z vsemi mogočimi kravjimi in ovčjimi zvoncei); najpridnejši se obleče v nevesto s predpisanim vencem na glavi, zvonci in zvončki po celi obleki. Medved predstavlja staro, nevesta novo leto, tretji jih vodi. Spremlja jih godba, katera ne sme nikoli manjkati, to je boben, grgalka, ki združuje trobento in klarinet, po navadi še ena ciganska vijolina. Staro in novo leto napravi v spremstvu muzike tak peklenski ropot in grom, da se čuje od vasi do vasi slovo starega in pozdrav novega leta. Po tem se tudi ravna. — Kadar udari boben v dve uri oddaljenem selu, vedo, da je čas začeti posete. Staro in novo leto, kateri spremlja krdelo otrok, gredo od hiše do hiše pobirat klobase, jabolka, moko in žito. Globoke vreče nosijo na hrbtu tudi muzikanti; medved ali staro leto nosi na hrbtu velik ovčji meh, v katerega nabira vino. Na starega leta dan vzame vse darove medved, na novo leto nevesta. Po novem letu se zbere na medvedovem domu vsa vaška mladina in tu v veseli družbi pojedjo in popijejo, kar je nabralo staro in novo leto. Po večerji plešeta staro in novo leto narodni ples, nakar se veseli mladina pozno v noč.

Krščenje vodice.

Po starem pravoslavnem koledarju, 6. januarja, po našem 19. januarja, blagoslovljajo vodo (v pravoslavju rečejo — krstiti vodico).

Če je mesto ali vas poleg reke, krstijo vodicu v reki. Že nekoliko dni pred tem praznikom ograde kak prostor, navadno most in okolico. Most sam okitijo z bršljanom, z umetnim cvetjem, z zastavicami in borovjem. Pod mostom je zato posebno izkopen tolmun, globok tri do štiri metre. Obred blagoslovljanja vode se vrši z veliko cerkveno slovesnostjo. Prisoten je sam vladika (škof) z vsem spremstvom nižjih duhovnikov ter v navzočnosti vsega prebivalstva. Po dolgih molitvah blagoslovi duhovnik križ, potem ga vrže v reko (v Strugi in Ohridu v jezero). Mladenci, ki so na to pripravljeni, se po bliskovito slečejo in skačejo v vodo po križ; so pa goli kakor sredi poletja, četudi je dostikrat sneg in huda zima. Tekma za križ je vedno mrzlično ostra, ker se vsak potečuje, da čim prej prinese križ in z njim ime najboljšega potapljača za celo leto.

Ginljiv prizor je blagoslovljanje vode na Ohridskem jezeru. Tekmovalci čakajo v čolnih, da pade v vodo križ. Vsa množica nestrpno čaka in vzklika pri vsaki glavi ali golem hrbtu, kadar se prikaže iz vode, menceč, da je prinesel križ. Dokaj lažje je na Ohridskem jezeru in v Strugi pri izhvu Črne drina, ker je tu voda prozorna. Ako je voda motna, traja potapljanje včasih celo uro, dokler ne dobijo križa. Ljudje in vladika čakajo, da se potapljač pokaže na površino s križem. Z ogromnim navdušenjem pozdravijo onega srečnega, kateremu se je po težkem boju posrečilo prinesiti križ. V trenutku, ko se pokaže križ iznad površine vode, ga vladika še enkrat blagoslovi in iz žepov mladeži zlete pod nebo golobi v celi jati. (To znači, da sveti Duh, kateri je ušel v vodo; jo zopet zapusti in se dviga v nebo). Ljudje polnijo steklenice in bokale, katere so prinesli s seboj. Predno zajamejo vodo, si umijejo z njo obraz in si je še zlijejo nekoliko v nedra. Pravijo, da varuje sveta vodica pred vsako boleznijo in da opere z lica vsak greh. Z vrči in bokali prinese s seboj tudi nekoliko slame, da se tudi ta blagoslovi. Doma jo pomešajo med seno živini, da pride tako tudi žival do blagoslova. Z mosta in ograj pulijo zelenilo in ga nosijo domov, ker je to vse blagoslovljeno. Fant, kateri je dvignil križ iz vode, gre v spremstvu cerkovnika od hiše do hiše; dajejo mu denar, a on daje v zameno poljubiti križ.

V vaseh, kjer ne teče reka, se blagoslovi voda v hiši najuglednejšega vaščana. Tega kmeta izberejo nekoliko dni prej vsi sovaščani. Na njegovem domu se zbere vsa vas k obredu »krštenja vodice«. Celo leto potem pravijo temu kmetu krstnik, kar je

njemu v veliko čast. Po končanem obredu gredo vsi seljaki s popom (duhovnikom) na čelu v procesiji preko polja. Krstnik nosi skledo blagoslovljene vode, pop vejico bosiške in kropijo njive, livade in vinograde. Pop prosi Boga, naj da gospodarjem bogato letino, naj dobro obrodi trta, njiva in sadno drevje, nakar kmetiški odgovarjajo: »Gospod, ja hodam i se ti molam, da dajiš dobar rod na seto; amin!« (Gospod, jaz hodim in te prosim za dobro letino, da bi vse dobro obrodil; amen). Po procesiji gredo vsi vaščani s popom na domačinov dom, kjer jim napravi gospodinja bogato kosilo.

(Dalje prih.) Mara Husova.

KNJIŽEVNA POROČILA.

«Materinstvo»: Za zadnjo številko »Ženskega sveta« nam je bila poslana ocena te nove knjige. Priobčile smo jo, zlasti tudi zato, ker je bila izšla podobna ugodna kritika že v »Goriški straži«. Pozneje smo izvedele, da je cerkvena cenzura knjigo prepovedala in da je tudi strokovna zdravniška sodba o nekaterih odstavkih neugodna.

Vsekakor pa se bo naš list o priliki še bavil s tem delom.

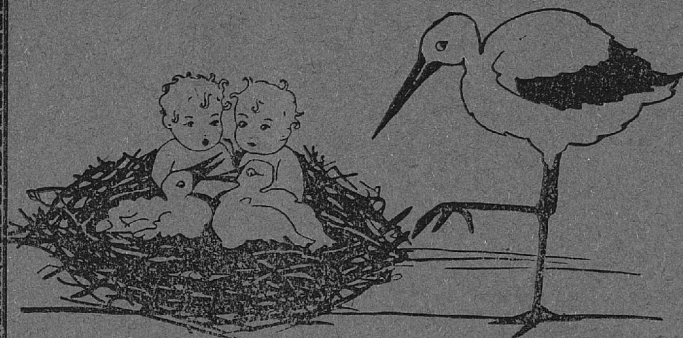
«Mladina», list za dijake, je začel izhajati v Ljubljani. Uredništvo in upravnštvo v Ljubljani, Križevniška ul. 6. Celoletna naročnina Din. 30, za nedijake Din. 40, poedina številka Din. 5.

«Naš glas», »Razgled« in »Mladina«: trije dostojni in resni mesečniki, v katerih se zrcali delo in stremiljenje sodobnega dijaštva. Pojav listov s tako vsebino nam dokazuje, da so minuli poveljni časi, ko je naš dijak prekinil izvenšolsko pot svojih predvojnih tovarišev ter videl v svojih stanovskih organizacijah le gospodarsko zaščito. Sodobno dijaštvo je zopet bodro stopilo na njivo, kjer je počivalo njegovo delo toliko let.

«Slovenska žena». Izdalo »Splošno žensko društvo v Ljubljani. Zbrala in uredila Minka Govekarjeva. Cena Din. 25; dobi se tudi pri upravi »Ženskega sveta« in stane 10 lir, po pošti 1 liro več.

Knjiga vsebuje ogromno gradivo, iz katerega se jasno zrcali naša žena v vsem svojem žitju in bitju od najstarejše dobe do danes. Obširnejšo oceno objavimo v poznejši številki; vendar pa že danes rečemo, da je ta zvezek trajen spomenik naše kulture in spominška knjiga o vsej naši ženski prošlosti in sedanjosti.

Narodna knjigarna v Gorici je začela izdajati »Novo Talijo«, ki prinaša v malih priročnih zvezkih gledališke igre, katere so prikladne zlasti za male podeželske odre. Doslej so izšle sledeče: »Izgubljeni in zopet najdeni mož«, »Ovire«, »Dvorec na deželi«.

"OTROŠKO PERILO"

Navodila za krojenje, šivanje vezenje, vsakovrstnega perila, za otroke od dojenčka do 14. leta.

Knjižica je bogato ilustrirana, ima 2 prilogi z 26 različnimi kroji in mnogimi risbami za vezenje. Naroča se pri Upravi "en. Sveta" v Trstu in v Ljubljani. Cena za naročnice "Ž. Sveta" L 3.50, oz. Din. 12.— za ostale in v razprodaji po knjižarnah L 4.50 oz. Din. 16.—. — Vse risbe so uporabne tudi za perilo odraslih, za posteljno in drugo perilo.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“

TRST - Via Giuseppe Caprin št. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvalo
ceno a vendar lepo
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo

In šel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatini —
najboljše čevlje daje . . .

Čevlji za delo
L 48.—

Čevlji za delo
L 48.—

Poslmina plačana v gotovini.

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhanc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brnovec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retoki, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: jacihi konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

Gospodinje! Obrnite se zaupno v trgovino jesvin, kolonijal, vin likerjev V ULICI GIULIA 29. Postrežba točna. — Priporoča se udni **VEKOSLAV PLESNIČAR.**

UNDERWOOD PORTABLE

Nebhodno potreben v vsaki hiši. Najboljši spremljevalec na potovanju, zelo praktičen v vlakih in na parniku. Opremljen s tipkami za slovensko pisavo. Tehla četrtino in stane polovico navadnega pisalnega stroja, medtem ko izvršuje isto delo. — Zaktevajte ponudbo s ceniki. Plačline olajšave.

C. A. MOHOVICH, Trst
VIA MAZZINI 17

 Za vsako sprejemno ceno
prodajam klobuke, slamnike ter vse potrebščine za modistke
MINKA HORVAT, modistka, LJUBLJANA,
Dalmatinova ulica 10/II.

UMETNIŠKI ZAVOD ZA ROČNO VEZENJE
MILENA ZOR-JEŽEK
LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 7/III.

VSE VRSTE BELO IN PISANO VEZENJE.
FILET - KLEPTANJE, MONOGRAMI, AŽURIRANJE. - ZASTORI
POSTELJNI PRTI. — LASTNI ATELJE ZA RISANJE ŠABLON.
CENE ZMERNE. — POSTREŽBA TOČNA.

ZOBOZDRAVNIK
DR D. SARDOČ

specijalist za vstne in zobne bolezni, perife. na današnji kliniki

ima svoj ambulatorij
v TRSTU, Via M. R. Imbriani št. 16/I

(Frej via S. Giovanni)